

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики
Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студентки Чернявської Яни Олегівни

(ПІБ)

академічної групи 035м-20-1

(шифр)

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041 за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська»

на тему Концепт колір як елемент картини світу та особливості перекладу англійських фразеологічних колоронімів українською мовою

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Введенська Т.Ю.			

Рецензент	Кабаченко І.Л.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Короткова С.В.			
----------------	----------------	--	--	--

Дніпро
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри перекладу
Введенська Т.Ю.

(підпис) (прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу ступеня магістр

студентці Чернявській Я.О. академічної групи 035М-20-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 035

Філологія

спеціалізації

035.041

за освітньою-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська»
на тему: Концепт колір як елемент картини світу та особливості перекладу англійських фразеологічних колоронімів українською мовою

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____ № _____

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	04.11.2021
Розділ 2	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ	13.01.2022

Завдання видано _____ Введенська Т.Ю.
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 21.10.2021

Дата подання до екзаменаційної комісії 25.01.2022

Прийнято до виконання _____ Чернявська Я.О.
(підпис студента) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
1.1 Поняття «картина світу»	7
1.1.1 Реальний світ.....	10
1.1.2 Концептуальна картина світу.....	10
1.1.3 Культурна картина світу.....	11
1.1.4 Мовна картина світу.....	12
1.2 Фразеологія як об'єкт лінгвістичного дослідження	17
1.3 Фразеологічна картина світу	26
1.4 Концепт і його реалізація в мові	30
1.5 Концепт «колір» в картинах світу.....	33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	41
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ	43
2.1 Підходи до перекладу фразеологічних одиниць	43
2.2 Особливості перекладу англійських фразеологізмів з компонентом-колоронімом	48
2.2.1 Колоронім black у складі ФО	49
2.2.2 Колоронім white у складі ФО	52
2.2.3 Колоронім red у складі ФО.....	55
2.2.4 Колоронім yellow у складі ФО	58
2.2.5 Колоронім green у складі ФО	59
2.2.6 Колоронім blue у складі ФО	61
2.2.7 Колоронім purple у складі ФО.....	65
2.2.8 Колоронім pink/rose у складі ФО	66
2.2.9 Колоронім brown у складі ФО.....	67
2.2.10 Колоронім grey у складі ФО.....	69

2.3 Класифікація фразеологічних одиниць по способу перекладу	70
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	73
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТОК А	91
ДОДАТОК Б	91
ДОДАТОК В	104
ДОДАТОК Г	117

ВСТУП

Колір має велике значення для сучасної людини. Назви кольорів несуть в собі великий інформаційний потенціал. За допомогою кольорів можна виражати свій настрій через одяг, аксесуари та ін., а також найчастіше від кольору безпосередньо залежить працездатність, настрої, фізичне самопочуття, розвиток творчих здібностей та емоції людей. Завдяки первинності перцептивної форми освоєння світу і здатності впливати на фізичний і емоційний стан людини, колір стає культуротворчим фактором і є важливою частиною концептуальної картини світу.

Колір – це один із концептів культури, що має багатосистемну, багаторівневу структуру, що переплетена з іншими концептами і ознаками. За ним стоїть світ образів, метафор, система соціальних відносин. Це – мова, що співвідноситься з простором і часом, і саме тому, він відіграє таку важливу роль в житті людини. Кольори, що існують в природі, знаходять своє безпосереднє відображення не лише в культурі, але й в мовній системі. Колірні складові різних мов можуть суттєво відрізнятися одна від одної, перш за все це пояснюється тим, що колористична мова відображає колірні традиції того чи іншого етносу, які формуються в різних історичних і географічних умовах.

Фразеологізми з компонентом кольору представляють значний пласт у фонді фразеологізмів англійської мови, і, на нашу думку, вимагають додаткового вивчення.

Актуальність наукової роботи зумовлена зростаючим інтересом сучасних як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістичних досліджень до фразеологічних одиниць з компонентом кольору, до проблеми фразеологічної картини світу, завдяки якій ми маємо змогу дізнатися більше про культуру, традиції та менталітет певного народу.

Предмет дослідження – особливості перекладу англійських фразеологічних колоронімів українською мовою.

Об'єкт дослідження – концепт колір як елемент картини світу.

Мета – дослідити роль концепту кольору у формуванні мовної картини світу і визначити особливості перекладу та етимологію концептів кольору.

Мета роботи зумовила постановку таких завдань:

- розкрити поняття «картина світу» і визначити її види;
- відпрацювати поняття «концепт» і дослідити його реалізацію в мові;
- дослідити та порівняти особливості та символічні значення фразеологізмів з колоронімами у англійській та українській мовах;
- визначити основні властивості ФО з колоронімами;
- порівняти семантичні особливості вживання колоронімів у англійських та українських фразеологізмах;

Методи дослідження:

- узагальнення та критичний аналіз літератури;
- техніка концептуального аналізу;
- аналіз та інтерпретація фразеологізмів із суцільної вибірки.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні специфіки передавання значень фразеологічних одиниць з колористичними компонентами при перекладі з англійської на українську мову.

Практична значимість полягає у тому, що матеріали даної роботи можуть бути використані при подальшому вивченні лексичної реалізації концепту кольору в українській та англійській мовах, під час підготовки до занять, у процесі викладання англійської мови та при вивченні фразеології.

РОЗДІЛ 1. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Поняття «картина світу»

Кожна людина є носієм тієї культури, в якій вона виросла. При цьому, вона має своє власне бачення світу, свою «картину». Проте, незалежно від того, усвідомлює вона це чи ні, її картина світу має багато спільного з картиною світу носіїв тієї ж мови, яку вона вважає рідною. Світ нескінченно різноманітний, але ми здатні сприйняти лише малу частину цього розмаїття. Наше сприйняття визначається нашою культурою, нашою мовою, нашим унікальним досвідом, традиціями, цінностями, переконаннями. Джозеф О'Коннор і Джон Сеймор вважають, що кожен з нас живе в унікальній реальності, побудованій зі своїх сенсорних вражень і індивідуального досвіду життя, і ми діємо, спираючись на те, що ми сприймаємо, – на нашу модель світу [106].

Досліджуючи внутрішній світ людської особистості і аналізуючи мотиви людської діяльності в навколишньому світі, варто відзначити, що найважливішу роль в процесі взаємодії людства з об'єктивною дійсністю грає сформована в свідомості модель навколишньої реальності. В науковій літературі її називають картиною світу.

Уявлення про «картину навколишнього світу» зустрічається в працях філософів і мислителів ще за часів античності, коли осягнення законів «універсуму» було одним з найважливіших завдань вчених того часу. Перший досвід осмислення цього поняття належить Анаксимандріту, учневі родоначальника грецької науки Фалеса з Мілета (624-547 рр. до н. е.). Потім кожен з філософів намагався описати світ таким, яким йому він здавався. Однак, спираючись на чуттєвий досвід, перебуваючи в полоні власних почуттів і емоцій і власної мови, вони не могли сформулювати адекватні наукові знання про світ. Вони пізнавали дійсність не науково, а наївно.

Згодом виникає сам термін «картина світу», який в сучасний період отримав широке поширення в працях дослідників і вчених. Термін «картина світу» вперше зустрічається в області фізики в кінці XIX – початку XX ст.

Одним з перших термін «картина світу» ввів в науку німецький фізик Г. Герц на початку XX ст., в працях якого картина світу отримує природниче тлумачення. Також цим терміном широко користувався М. Планк, розуміючи під фізичною картиною світу «образ світу», що формується фізичною наукою і відображає реальні закономірності природи. М. Планк розрізняв практичну і наукову картини світу. З першою він пов'язував цілісне уявлення людини про навколишній світ, яке виробляється їм поступово, виходячи з власного досвіду і переживань. Наукова картина світу трактувалась як модель реального світу, незалежного від окремих особистостей і всього людського мислення.

Термін «картина світу» був введений Людвігом Вітгенштейном як термін філософії і логіки в його «Логіко-філософському трактаті» для позначення системи образів, що взаємопов'язано відображають всю сукупність досягнутих наукою результатів пізнання світу. Німецький філософ М. Хайдеггер ставить питання трохи інакше: «Що таке картина світу? Очевидно, зображення світу» [96]. У той же час картина світу, за образним висловом вченого, представляє «сам світ, його, суще в цілому» [96]. У сучасній філософії і філософії науки картина світу являє собою цілісний образ світу, що має історично обумовлений характер, суму наочного знання про світ, картину досліджуваної реальності, особливий тип теоретичного знання, деяку теоретичну модель досліджуваної реальності [67].

З 60-х років минулого століття проблема картини світу стала розглядатися семіотикою (праці німецького вченого Лео Вайсгербера) при дослідженні первинних моделюючих систем (мови) і вторинних систем (міфу, релігії, фольклору, поезії, кіно, живопису, архітектури) [126].

Едвард Сепір і Бенджамен Лі Уорф є авторами гіпотези лінгвістичної

відносності – концепції, згідно з якою структура мови визначає структуру мислення і спосіб пізнання зовнішнього світу. Згідно з цією гіпотезою логічний лад мислення визначається мовою. Характер пізнання дійсності залежить від мови, на якій мислить, пізнає суб'єкт. За цим вченням, наука знаходиться в повному підпорядкуванні мови і саме мова займає керівну роль в пізнанні світу [117].

На думку М. Хайдеггера, коли ми використовуємо слово «картина», ми в першу чергу думаємо про відображення чого-небудь, а «картина світу, за своєю суттю зрозуміла, означає не картину, яка зображує світ, а світ, зрозумілий як картина» [96].

М. Я. Блох визначає картину світу як «відбивний» інтелектуальний і прикордонний йому чуттєвий зміст свідомості, який опосередкований мовою» [9, с. 102].

Варто зазначити, що в сучасний період в смислову сутність даного поняття вкладається не стільки картина світу вченого і мислителя, який намагається аналізувати дійсність, яка існує зараз або коли-небудь в історії, скільки картину світу, яка панує в певному суспільстві в той чи інший період його розвитку, заснована на певних образах свідомості, його опорних символах, певній системі цінностей.

Картину світу можна представити за допомогою часових, просторових, етичних, кількісних та інших параметрів. На думку К.А. Власової, на її формування впливають такі соціальні фактори, як мова, природа, виховання, традиції і т. п. Таким чином, картина світу виявляє властивості навколишнього світу в тому вигляді, в якому вони осмислюються його носіями, та інтегрує все психічне життя людини. Необхідно зауважити, що картина світу – це не просте відображення предметів, явищ, властивостей тощо – вона містить у собі не тільки відображені об'єкти, а й позицію суб'єкта та його ставлення до цих об'єктів [14].

Як зазначає С.Г. Тер-Мінасова, навколишній людині світ представлений в трьох формах: реальний світ, культурна (або понятійна) картина світу та мовна картина світу. До цих визначень К. А. Власова додає також концептуальну модель світу [14]. Розглянувши ці картини, ми маємо можливість розкрити взаємовідносини мови і мислення в процесі пізнання, а також показати роль мови у формуванні картини світу в свідомості людей, тож розглянемо визначення кожної форми окремо.

1.1.1 Реальний світ

Реальний світ – це об'єктивна даність, тобто, це світ, що оточує людину. У реальному світі існують предмети і явища, в мові слово. Між світом і мовою стоїть людина – носій мови, отож, сприймаючи і усвідомлюючи світ, вона створює свою систему уявлень. С.Г. Тер-Мінасова вважає, що пропустивши їх через свою свідомість, осмисливши результати цього сприйняття, вона передає їх іншим членам свого мовного колективу за допомогою мови. Інакше кажучи, між реальністю і мовою стоїть мислення [47].

Слово відображає не сам предмет реальності, а то його бачення, яке нав'язане носію мови наявними в його свідомості уявленням, поняттям про цей предмет. Поняття складається на рівні узагальнення деяких основних ознак, що утворюють це поняття, і тому являє собою абстракцію. Відмінностями особливості життя народів, їх історії, географії, відмінностями їх суспільної свідомості зумовлений шлях від реального світу до поняття і далі до словесного вираження [47].

Таким чином, мова, мислення і культура тісно взаємопов'язані. Разом вони співвідносяться з реальним світом, відображають його, протистоять йому і одночасно формують його.

1.1.2 Концептуальна картина світу

Згідно Г. А. Брутян, під даною картиною світу розуміється не тільки знання, що стало результатом розумового відображення дійсності, а й «підсумок чуттєвого пізнання, в знятому вигляді міститься в логічному відображенні» [10, 108]. Якщо світ – це людина і середовище в їх взаємодії, то картина світу – це результат переробки інформації про людину і середовище. Отже, можна говорити про те, що концептуальна картина світу залежить від культурного і фізичного досвіду і безпосередньо з ним пов'язана. Вона відображає особливість людини і її буття, взаємини людини зі світом, умови її існування. У створенні концептуальної моделі світу беруть участь різні типи мислення, в тому числі і невербальні, тут враховуються індивідуальний, груповий і національний вербальний і невербальний досвіди, отже, дана модель значно ширше мовної.

Концептуальні картини світу у різних людей можуть бути різними, наприклад, у представників різних епох, соціальних і вікових груп тощо. Цікаво, що у людей, які розмовляють різними мовами, при певних умовах можуть бути схожі концептуальні картини, а у людей, які розмовляють однією мовою, – різні [10].

1.1.3 Культурна картина світу

Культурна (понятійна) картина світу – це відображення реальної картини через призму понять, сформованих на основі уявлень людини, отриманих за допомогою органів почуттів, що пройшли через його свідомість, як колективну, так і індивідуальну. Це образ світу, переломлений у свідомості людини, тобто світогляд людини, що з'явився в результаті його фізичного досвіду і духовної діяльності [47].

Культурна картина світу специфічна і відрізняється у різних народів. Це обумовлено цілою низкою чинників: географією, кліматом, природними

умовами, історією, соціальним устроєм, віруваннями, традиціями, способом життя тощо [47].

Отож, культурна картина світу – це результат того, що в різних культурах люди сприймають, відчують і переживають світ по-своєму і тим самим створюють своє оригінальне і неповторне уявлення про світ. Культурна картина світу як погляд представника культури на зовнішній світ, являє собою сукупність раціональних знань і уявлень про цінності, норми, звичаї, менталітети різних культур: власної та інших народів. Ці знання та уявлення надають культурі кожного народу самобутність, завдяки чому стає можливим відрізнити одну культуру від іншої.

1.1.4 Мовна картина світу

Поняття «мовна картина світу» надзвичайно поширене в мовознавчій літературі останніх років, тому воно нерідко фігурує в заголовках монографій, матеріалів конференцій і збірників статей, в темах кандидатських і докторських дисертацій. Найчастіше ці дослідження використовуються лише в якості мітки, що сигналізує про те, що дане дослідження враховує в якості ключового людський фактор в мові, розглядає мову в тісному зв'язку зі свідомістю і культурою, тощо.

Необхідно зауважити, що мовну картину світу не слід ставити в одну лінію з іншими картинами світу, так як вона їм передує і формує їх.

Кожен народ має свої особливості в соціальному і трудовому досвіді, що знаходить своє вираження в розбіжностях лексичної і граматичної номінації явищ і процесів, в сполучуваності тих чи інших значень, в їх етимології тощо. Г. В. Колшанский вважає, що не мова нав'язує нам те чи інше сприйняття дійсності, а, навпаки, дійсність неоднаково відбивається в різних мовах в силу нетотожних умов матеріального і суспільного життя людей» [58].

Поняття «мовна картина світу», що запропонував Л. Вайсгербер, ще раніше зустрічалося в роботах В. Гумбольдта. В своїх роботах він приділяв

велику увагу поняттю «дух народу», його особливостям для кожної нації, ролі мови у формуванні нації. Гумбольдт пояснював природу виникнення поняття «мовна картина» тим, що, людина, пізнаючи природу, наближається до неї і довільно виробляє свої внутрішні сприйняття у відповідності з тим, у які відношення один з одним вступають і духовні сили, і це знаходить своє відображення в мові, оскільки вона для слів утворює поняття [99].

Філософ закликав враховувати ті індивідуальні шляхи, якими кожна мова впливає на думки і почуття, оскільки «у мові ми завжди знаходимо сплав споконвічно мовного характеру про те, що сприйнято мовою від характеру нації» [99].

Намагаючись встановити взаємозв'язок між мовою і духом народу, Гумбольдт приходять до висновку про те, що вони виникають одночасно і разом складають єдину діяльність інтелектуальної сили народу. Причому їх зв'язок настільки міцний, що по одному можна вивести інше [99]. Звісно ж, ми могли б замінити «дух народу» на слово «менталітет». В цьому випадку ми отримуємо сучасний погляд на питання когнітивістики – мова є основним засобом доступу до свідомості людини.

Продовжуючи розвивати думку В. Гумбольдта, німецький вчений Л. Вайсгербер в статті «Зв'язок між рідною мовою, мисленням і дією» (1930) пише: «Словниковий запас конкретної мови включає в цілому разом із сукупністю мовних знаків також і сукупність понятійних розумових засобів, які має мовна спільнота; і в міру того, як кожен носій мови вивчає цей словник, всі члени мовної спільноти опановують ці розумові засоби; у цьому сенсі можна сказати, що можливість рідної мови полягає в тому, що вона містить у своїх поняттях певну картину світу та передає її всім членам мовної спільноти» [126].

О.Г. Почепцов також зазначає, що в кожній мові міститься особливий світогляд, тобто «мовне уявлення світу можна розглядати як мовне мислення,

оскільки, по-перше, уявлення світу – це його осмислення, і, по-друге, уявлення, що розглядається, або відображення носить мовний характер» [42, 112].

Терміном "картина світу" Л. Вайсгербер користувався завжди, не даючи конкретного визначення, але разом з цим, намагався наповнити його динамічним змістом. Динамічний зміст пов'язаний з мовною еволюцією, показуючи, що «сутність мовного розвитку полягає у змістовному облаштуванні мови: кожна картина світу, яку сьогодні наша рідна мова передає кожному з нас, не мала від початку такого виду, а склалася, виробилася завдяки нашим мовним предкам» [126]

Ми вважаємо, не менш важливо вказати на пріоритет невербального шляху пізнання перед мовним, при якому не мова, а сам об'єкт задає той чи інший напрямок нашої думки.

При розробці проблеми «мовної картини світу» вчені по-різному пояснюють її своєрідність, висуваючи на перший план роль мовної особистості (Караулов, Воркачев, Карасік), способи категоризації світу (прихильники теорії лінгвістичної відносності), образність мови або особливості семантичної організації словникового складу (Вежбіцька, Телія, Маслова). Однак всі вони, по суті, розглядають різні сторони одного багатогранного явища, в існуванні якого не доводиться сумніватися.

Отже, розглянувши основні погляди на мовну картину світу, ми хотіли б розглянути, яким чином сучасні дослідники визначають дане явище. Визначень поняття «мовна картина світу» можна знайти велику кількість, наведемо лише деякі з них:

— на думку Ю.Д. Апресяна, мовна картина світу «представляє відображені в природній мові способи сприйняття і концептуалізації світу» [4, 25]. Тобто ті інструменти, які конкретну мову пропонує говорити для опису дійсності і які можуть варіюватися в залежності від мови;

— згідно А.К. Брутяна, мовна картина світу – це вся інформація про зовнішній і внутрішній світ, закріплена засобами живих, розмовних мов,

головне в ній – це знання, закріплене в словах і словосполученнях конкретних розмовних мов [10, 86].

Ми дотримуємося наступного визначення, запропонованого лінгвістом С.Г. Тер-Мінасовою: «Мовна картина світу – відбиває реальність засобами мови, але не прямо, а через культурну картину світу («мова – як дзеркало культури»). Оскільки реальна картина світу представлена у свідомості людини, мовними засобами, вона об'єктивована мовою і має лише ту форму, яку «відбила» і створила – з урахуванням культури – національна мова» [48, 15].

Мовна картина світу немислима поза мовної тріади Е. Бенвеніста «мова – культура – людська особистість», тож останнім часом в утворенні мовної картини світу особлива увага приділяється ролі мовної особистості. Дане уявлення про картину світу ґрунтується на формулі Ю. Н. Караулова: «За кожним текстом стоїть мовна особистість, яка володіє системою мови» [24, 19].

Структура мовної особистості, за Ю. Н. Карауловим, складається з трьох рівнів:

- 1) власне національно-мовного, або вербально-граматичного (мова «в самій собі»);
- 2) когнітивного, або мовної картини світу, що реалізує лад світу в мові (мова і світ);
- 3) прагматичного, що втілює ідею взаємовідносин зі світом (мова і світ) [24]. Таким чином, мовна картина світу є невіддільною складовою частиною мовної особистості, створюваної мовною особистістю і їй же усвідомлюваної за допомогою мови.

Мовна картина світу – це не простий набір «фотографій» предметів, процесів, властивостей і т. д., що викриті в мовну форму, «бо включає в себе не тільки відображені об'єкти, але і позицію суб'єкта, його ставлення до цих об'єктів, причому позиція суб'єкта – така ж реальність, як і самі об'єкти» [39, 67]. Більш того, людина (мовна особистість) не просто пасивно відображає світ в мові, але через діяльність здатна змінювати це відображення. В результаті

мовна картина світу, створена людиною, формує тип ставлення цієї ж людини до світу і самому собі як елементу світу, задає норми її поведінки, за допомогою категоріальної, семантичної і образної організації рідної мови для цієї людини.

Слово відображає не сам предмет реальності, а то його бачення, яке нав'язане носію мови наявними в його свідомості поняттям про цей предмет. Поняття ж складається на рівні узагальнення деяких основних ознак, що утворюють це поняття, і тому являє собою абстракцію, відволікання від конкретних рис. Поняття, створені на рівні мислення, обумовлені культурою – як загальнонаціональної, так і індивідуальної. При цьому, оскільки наша свідомість обумовлена як колективно (способом життя, звичаями, традиціями тощо, тобто всім тим, що вище визначалося словом культура в його широкому, етнографічному сенсі), так і індивідуально (специфічним сприйняттям світу, властивим даному конкретному індивідууму), то мова відображає дійсність не прямо, а через два зигзага: від реального світу до мислення і від мислення до мови [47].

За визначенням Е.А. Власової, концептуальна і мовна картини світу пов'язані між собою. Мова не могла би виконувати роль засобу передачі інформації і засобу спілкування, якби вона не була пов'язана з концептуальною картиною світу як в плані визначення окремих концептів, так і самою своєю змістовною структурою [14]. На думку Г. А. Брутян, цей зв'язок проявляється в наступному:

— основний зміст мовної картини світу (МКС) повністю покриває весь зміст концептуальної картини світу (ККС), тобто ККС несе в собі необхідну основну інформацію про навколишню дійсність;

— за межами ККС залишаються периферійні ділянки, що виступають як носії додаткової інформації про світ;

— інформація ККС і тієї частини МКС, яка збігається з ККС, є інваріантною, незалежною від мови, в якій виникає і фіксується знання про світ;

— інформація, яка міститься на периферійних ділянках МКС (ділянки, які залишаються за межами ККС), варіюється від мови до мови. Дана інформація іноді уточнює наше знання, взяте з ККС, а іноді суперечить йому, але у всіх випадках вона доповнює його;

— чим більше відрізняються мови за своїми семантичним, синтаксичним і ін. характеристиками, тим більше ступінь варіації додаткової інформації МКС [10, 109-110].

1.2 Фразеологія як об'єкт лінгвістичного дослідження

Фразеологія, як фрагмент мовної картини світу, виявляє матеріальну і духовну культуру народу. Дослідниками не раз відзначалася національна унікальність фразеологізмів в мовній картині світу того чи іншого народу, відображення в них елементів національного менталітету. Різниця фразеологічних одиниць народів визначається релігією та історією, звичаями та традиціями, природними умовами та ціннісними системами конкретної нації. Національна своєрідність світосприйняття тієї чи іншої етнокультурної спільності корениться в способі життя і психіки народу, відбитий у мові семантичною структурою мовних знаків.

Фразеологічна система володіє найбільшим лінгвокультурологічним потенціалом, оскільки в мові закріплюються і фразеологізуються саме ті образні вислови, які асоціюються з культурно національними еталонами та стереотипами, і які під час вживання в мові відтворюють характерні особливості для тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти [17].

Фразеологічні утворення роблять нашу мову більш виразною і багатшою. Завдяки їм ми маємо змогу точно, містко, більш емоційно виражати іронію, біль, радість, насмішку, своє ставлення до того, що відбувається навколо нас.

Фразеологізми – це усталені вирази, значення яких не відповідає сумі значень їх компонентів. Як самостійна мовна одиниця, фразеологізм характеризується відповідними диференційними ознаками.

Такими ознаками для фразеологізмів є: 1) фразеологічне значення; 2) компонентний склад; 3) граматичні категорії [2]. Визначення диференційних ознак фразеологізмів дає підстави встановити обсяг предмета фразеології, а також дозволяє розглядати фразеологізми як окремі самостійні одиниці мови, відмінні від слова, словосполучення і речення, а разом з тим і як такі, що мають з останніми багато спільного.

За допомогою фразеологічних одиниць об'єктам і людям приписуються ознаки, які, в свою чергу, асоціюються із мовною картиною світу, охоплюють цілу дескриптивну ситуацію, виражають оціночне ставлення до неї. Фразеологізми є одним із способів відображення мовної картини світу. Мовна картина світу формує тип відношення людини до світу, вона визначає норми поведінки людини в світі, визначає її ставлення до світу [13].

Фразеологізми володіють значною комунікативною цінністю, в них дуже яскраво відображена матеріальна й духовна культури нації. На думку В.А. Маслової, фразеологічний фонд мови – це цінне джерело інформації про культуру і менталітет народу, в них, нібито, законсервовані уявлення народу про міфи, звичаї, обряди, ритуали, звички, мораль, поведінку [38].

Варто відзначити, що фразеологізми вказують на певне ставлення мовця до цього явища. Причому вираження відношення може стосуватися як ситуації в цілому, так і окремого фрагмента висловлювання. Фразеологізми з'являються в мові не для того, щоб називати якісь предмети і явища, а для того, щоб через образне уявлення характеризувати вже назване словом поняття, висловлюючи ставлення до нього, оцінку його з точки зору того соціального середовища, у мові якої використовується дана фразеологія. Тобто фразеологізми задовольняють потребу носіїв мови у виразності.

Загальновідомо, що основною одиницею фразеології є фразеологічна одиниця (ФО), під якою розуміється відносно стійка структурно-семантична єдність лексико-граматичних утворень, що характеризуються стійкістю словникового складу, експресивністю та відтворюваністю, що має свою

семантику, яка відрізняється від семантики повнозначного слова: фразеологізми є семантично багатшими від окремих слів вільного вживання [33]. Слід зазначити, що на сьогоднішній день не існує єдиного визначення поняття «фразеологічна одиниця». Різні лінгвісти вживають різні терміни (фразеологічна одиниця, фразеологізм, фразема, ідіома, фразеологічний зворот, стійке словосполучення) для позначення одного і того ж поняття, але, як правило, поняття «фразеологічна одиниця» і «фразеологізм» ототожнюються [27].

Термін «фразеологічна одиниця» був запропонований В. В. Виноградовим і мав використовуватися для позначення тих сполук, які не утворюються в процесі мовлення, а відтворюються за традицією. Відтворюваність, на думку вченого, є основною ознакою фразеологізму.

Б. А. Ларін під фразеологічними одиницями розумів стійкі словосполучення, які характеризуються втратою первісних реалій і появою нового метафоричного значення.

А. М. Бабкін розглядає фразеологічну одиницю як одиницю мови, якій властива цілісність, що виникає в результаті ослаблення лексичного значення компонентів слова.

С. Г. Гаврин вважав, що фразеологічна одиниця – це відтворена загальноживана мовна одиниця, цілісна за своїм значенням і складена з двох і більше знаменних слів. Схожої думки дотримується Н.М. Шанский, який визначає фразеологічну одиницю як відтворену в готовому вигляді одиницю мови з двох і більше відзначаються компонентів дослівного характеру, фіксованих (постійних) за своїм значенням, складом та структурою [69].

В. П. Жуков розуміє під фразеологізмом окрему, самостійну одиницю мови, здатну, як і інші мовні одиниці, виражати свою семантику, вступати з іншими одиницями мови в смислові та граматичні зв'язки, а значить мати граматичні категорії, виконувати в реченні відповідну синтаксичну функцію [19].

ФО відзначаються рядом ознак, що дозволяють вважати їх самостійними одиницями мови, відмінними від інших лінгвістичних одиниць – від слова, звичайного словосполучення та речення, хоча з останніми вони мають багато спільного: будучи складним цілим, і ті й інші не генеруються щоразу в процесі мовлення, а відтворюються як готові смислові одиниці; і ті і інші (в більшості) відрізняються стійкістю складу і структури [27]. До таких ознак відносяться:

— висловлення на фразеологічному рівні загальномовної закономірності, зумовленої місцем фразем в системі мови і характером їх взаємодії з одиницями інших рівнів;

— наявність у фразеологізмів ознак, загальних для всіх одиниць даного класу, які, висловлюючи їх внутрішні закономірності, становлять специфіку фразеологічної підсистеми мови;

— зовнішні відносини фраземних знаків, що слугують проявом їх спеціального функціонально-комунікативного призначення;

— відмінність від інших одиниць (в межах класу мовних елементів) розвитком внутрішнього взаємодії фразеологізмів, в результаті чого вони істотно відрізняються від інших класів мовних явищ;

— спеціальні внутрішні фразеологічні зв'язки і відносини, які, на відміну від інших мовних одиниць, визначають семантичні і граматичні властивості фразеологізмів;

— інваріантні обмеження мовних трансформацій ФО, поза якими відозмінена ФО взагалі неможлива, оскільки вона призводить до їх дефразеологізації.

Фразеологічні одиниці зберігають і транслюють знання про вироблену в суспільстві системі звичаїв, традицій, законів і звичних уявлень про світ з покоління в покоління.

Все це дозволяє вченим говорити про фразеологічні одиниці як засіб вербалізації тих чи інших концептів – ментальних утворень, узагальнено-

цілісних розумових одиниць, що кодують в самих різних конфігураціях культурно значущі смисли.

Варто зазначити, що як самостійна лінгвістична дисципліна фразеологія виникла порівняно недавно.

В.Н. Комісаров відзначає, що предмет і завдання, обсяг і методи вивчення її ще недостатньо чітко визначені та не отримали повного висвітлення [28]. Отож, у мовознавців не склалося єдиної думки про те, що таке фразеологізм, немає, отже, і єдності поглядів на склад цих одиниць у мові. Одні дослідники (Л.П. Сміт, В.П. Жуков, В.Н. Телія, Н.М. Шанський та ін.) відносять до складу фразеології всі стійкі сполучення, інші (Н.Н. Амосова, А.М. Бабкін, А.И. Смирницький та ін) – тільки певні групи.

Вперше семантичну класифікацію фразеологізмів було розроблено швейцарським лінгвістом Шарлем де Баллі, який науково обґрунтував необхідність спеціального вивчення стійких словосполучень. Учений зазначає: «Якщо в якому-небудь словосполученні кожна графічна одиниця частково або повністю втрачає своє значення й тільки сполучення в цілому зберігає чіткий смисл, то ми можемо стверджувати, що маємо справу з фразеологічним виразом [126]. З-поміж усіх словосполучень лінгвіст виділяє чотири типи: 1) вільні словосполучення; 2) звичні сполучення (з відносно вільним зв'язком компонентів); 3) фразеологічні ряди (групи слів, у яких два розташованих поряд поняття зливаються майже в одне); 4) фразеологічні єдності (сполучення, в яких слова втратили своє значення й виражають єдине нерозкладне поняття). Саме Ш. Баллі вперше виділив зовнішні та внутрішні ознаки фразеологізмів, тобто структурні та семантичні їх властивості [73]. В іншій своїй роботі «Французька стилістика» Ш. Баллі розглядає звичні сполучення і фразеологічні ряди як проміжні типи словосполучень.

Ш. Баллі виділяє дві основні групи: вільні сполучення і фразеологічні єдності – словосполучення, компоненти яких, постійно вживаються в даних

сполученнях для вираження однієї і тієї ж думки, втратили всяке самостійне значення.

Його вклад у вивченні фразеології сприяв подальшому розвитку фразеологічних досліджень. У цьому напрямку працювали В.В. Виноградов, М.М. Амосова, А.В. Кунин, А.І. Смирницький і ін.

Однією з найвідоміших класифікацій фразеологічних одиниць у вітчизняному мовознавстві з точки зору їхньої семантики є класифікація, запропонована академіком В. В. Виноградовим. В її основі лежить ступінь видозміни значення слова в різних синтаксичних і стилістичних умовах фразоутворення. Маючи єдине значення в цілому, фразеологічні одиниці не є однаковими з погляду з'єднаності компонентів і співвіднесеності семантики всього вислову зі значенням його окремих складників-компонентів. Ураховуючи це, В. Виноградов розрізняє три групи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення [11].

За твердженням вченого, фразеологічні зрощення – абсолютно неподільні, нерозкладні, немотивовані фразеологічні одиниці, у значенні яких «немає ніякого зв'язку, навіть потенційного, зі значенням їх компонентів» [11, 145]. Їх нерозкладність викликана наявністю у складі невживаних або відмерлих, незрозумілих слів, граматичних архаїзмів, лексичних значень компонентів, що не мають відношення до розуміння цілого, дією експресивної індивідуалізації [11].

Фразеологічні єдності – семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких певною мірою мотивоване значенням компонентів. У них значення цілого пов'язане з розумінням внутрішнього образного стрижня фрази, потенційного смислу слів [11].

Фразеологічні сполучення – фрази, створені за допомогою реалізації зв'язаних значень слів. У них значення слів виокремлюється чіткіше, різкіше, вони аналітичні [11].

Прислів'я та приказки В. Виноградовим взагалі не виокремлюються в окрему групу фразеологізмів.

Як бачимо, ця класифікація точніше відображає типи фразеологізмів, ніж у Ш. Баллі. Однак, вона також не має єдиного принципу побудови. Виділені вченим три групи показують, що між фразеологічними зрощеннями та єдностями, з одного боку, та фразеологічними сполученнями, з іншого, існує різниця, зумовлена різним характером їх стійкості. Фразеологічні одиниці двох перших груп характеризуються ступенем мотивованості, третя – структурною ознакою.

Класифікація, запропонована В. Виноградовим, тривалий час займала панівне становище в дослідженні фразеології і застосовувалася найчастіше без будь-яких змін до вивчення сталих сполук не лише російської мови, на матеріалі якої була створена, а й інших мов.

Не можна залишити поза увагою сам термін «фразеологізм», який, будучи предметом фразеології як науки, є об'єктом нашого дослідження. Існують декілька термінів (фразеологічна одиниця, фразеологізм, фразема, ідіома, фразеологічний зворот, стійке словосполучення та ін.), які здебільшого позначають одне і те ж поняття. Як правило, поняття «фразеологічна одиниця» та «фразеологізм» тотожні, проте можуть і розрізнятися (переважно це залежить від класифікації фразеологічних одиниць). У межах стійких зворотів О. І. Смирницький, наприклад, розрізняє фразеологічні одиниці (стилістично нейтральні звороти, які позбавлені метафоричності або ж втратили її) та ідіоми (звороти, які базуються на переносі значення, на метафорі) [45]. Н. М. Амосова розрізняє фраземи та ідіоми. Для ідіоми, на її думку, характерне цілісне значення, які на відміну від фразем, є одиницями постійного контексту [3]. Послугуючись контекстологічним критерієм, Н. Амосова розподіляє весь загал фразеологічних одиниць на фраземи та ідіоми. Фраземи – це одиниці постійного контексту, у яких вказівний мінімум, необхідний для актуалізації певного значення семантично реалізованого слова, є єдино можливим, тобто

постійним. Другий тип – ідіоми – це одиниці постійного контексту, у яких вказівний мінімум і семантично реалізований елемент складають тотожність і обидва представлені загальним лексичним складом словосполучення [3]. Така класифікація зазнала справедливої критики, тому що багато різновидів фразеологічних одиниць не знайшли в ній свого відображення. З цього приводу О. Кунін зазначає, що згідно такої класифікації не дотримано єдиного класифікаційного принципу: ідіоми виділяються за принципом наявності у словосполученні цілісного значення, що базується на послабленні лексичного значення його компонентів, а фраземи – за принципом наявності фразеологічно зв'язаного значення, обумовленого одиничною сполучуваністю одного із компонентів [33].

В. В. Виноградов вважає, що ідіомам, або фразеологічним зрощенням, властива семантична неподільність, абсолютна непохідність значення цілого з компонентів [11].

Прихильником концепції В. Виноградова був М. Шанський, який спробував удосконалити його класифікацію. Тому до виокремлених В. Виноградовим трьох типів фразеологічних одиниць він додає четвертий – фразеологічні вирази. На думку вченого, це стійкі за складом і вживанням фразеологічні звороти, які не тільки семантично подільні, але й повністю складаються зі слів з вільним значенням [69]. Фразеологічні вирази науковець розподіляє на дві групи: фразеологічні вирази комунікативного характеру, що становлять собою предикативні словосполучення, рівноцінні реченню, є цілісним відтворенням, виражають те чи інше судження; фразеологічні вирази номінативного характеру, що є сполученням слів, ідентичними лише певним частинам речення; вони є словесною формулою того чи іншого поняття, так само, як і слова, виконують у мові номінативну функцію [69].

О.В. Кунін виділяє первинні та вторинні фразеологічні одиниці відповідно до способу творення. Первинними вважаються способи творення ФО, коли одиниця створюється на основі вільної групи слів, наприклад: *a*

sadsack – бовдур, *the winds of change* – вітер змін. Вторинними вважаються способи творення ФО, коли фразеологічна одиниця створюється на основі іншої фразеологічної одиниці, наприклад: *vote with one's feet* – виразити невдоволення пішовши, поїхавши тощо [32].

В.В. Виноградов пропонує синхронну класифікацію, що базується на відносинах між значенням в цілому та значенням складових частин [11]. Вона відіграла важливу роль у розробці теоретичних питань фразеології, розкрила механізм утворення фразеологічного значення. Ця класифікація знайшла своє місце у фразеологічній науці, дістала широке визнання і застосовується не тільки для російської мови, на ґрунті якої вона була створена, а й для інших мов.

І.В. Корунець схиляється до класифікації, що пов'язана з частинами мови, до яких належать компоненти ФО [29]. Більше того, він розподіляє фразеологізми за масштабом використання.

Англійський фразеолог Л.П. Сміт приділяє особливу увагу походженню фразеологізмів [119]. Основним джерелом виникнення ідіом є життя та діяльність людей, оскільки в своїй більшості образні та ідіоматичні вирази створювалися народом і тісно пов'язані з інтересами та повсякденними заняттями простого народу. Л.П. Сміт вважає, що нові слова та ідіоматичні вирази є, як правило, результатом мовотворчості неграмотних людей. Отже, англійський вчений виділяє ті сфери життя, звідки беруть початок ФО. Це різні галузі людської діяльності (вирази, притаманні носіям різних професій; ідіоми, пов'язані з сільським господарством, побутом, тваринним світом, спортом), предмети повсякденного вжитку. В особливий розряд фразеологізмів Л.П. Сміт виокремлює такі, джерелом яких є людське тіло, і групу, до складу якої входять так звані «фразеологічні дієслова» – словосполучення, які складаються з дієслів та прислівників чи прийменників. До того ж він виділяє запозичені ідіоми, біблійні ідіоми (*a lost sheep* – людина, що збилася з дороги праведного) та шекспіризми (*the green-eyed monster* – ревності (з твору «Отелло»)) [119].

Як бачимо, у Л.П. Сміта відсутній єдиний підхід до класифікації ФО (наявний і структурний, і за джерелом походження), однак фразеологу вдалося відобразити все розмаїття фразеологізмів англійської мови та пояснити характер цих мовних одиниць. На його думку, англійські ФО беруть початок в народному мовленні, отож вони не будуть містити абстрактні судження, висновки наукового характеру, естетичні оцінки чи тонкий психологічний аналіз, оскільки їх внутрішній зміст відображає життя людей в його простих проявах [142].

1.3 Фразеологічна картина світу

Мовна картина світу природним чином пов'язується з фразеологічним складом мови, оскільки фразеологічні одиниці розділяють навколишню дійсність на певні смислові ділянки. Фразеологізми, як вторинні образні найменування різних реалій дійсності, як продукт мовної народної творчості, є «окремими пізнавальними актами, вираженими в ізольованих мовних структурах» [50].

Фразеологічний фонд будь-якої мови дуже індивідуальний. В.Г. Гак вважає, що можна розмежувати національну і культурну специфіку ФО. На думку автора, національна специфіка визначається об'єктивним і суб'єктивним факторами. Об'єктивний фактор проявляється в природі й культурних реаліях, властивих тільки даному народу, суб'єктивний передбачає довільний вибір мовних засобів в різних мовах для вираження одних і тих же явищ. Культурна специфіка обумовлюється елементами матеріальної та духовної культури конкретного суспільства, його історією, звичаями, природно-географічними особливостями [15].

Мовна концептуалізація світу – це процес духовно-вербального освоєння і сприйняття навколишньої людини дійсності, являє собою частину мовної й пов'язана з формуванням особливої, фразеологічної картини світу (ФКС). Отож,

відзначається, що ФКС того чи іншого народу – це вміння і мистецтво цього народу представляти складні концепти у вигляді образів. Фразеологічна картина світу (ФКС) – це універсальна, властива всім мовам, образна система особливих мовних одиниць, що передають особливості національного світобачення.

ФКС виступає як сукупність знань про світ, перш за все, на рівні буденної свідомості, а тому є «наївною картину світу». У стійких оборотах мови закріплюються типові фрагменти дійсності (стан, дію, якість, кількість, ситуація, ступінь тощо), переосмислених так, що за ними стоять суттєві зв'язки. Ці ситуації стають стереотипом поведінки людей, обумовленим культурно-національним світобаченням.

Особливістю ФКС є її властивість в найбільш яскравій образній формі висловлювати дух народу, його менталітет, закріплювати культурно-історичний досвід пізнання світу у вигляді образних стійких оборотів, які оцінюють явища і предмети, дії та стану тощо. Тому ФКС містить не тільки раціональну, а й емоційну інформацію про дійсність.

Фразеологічна картина світу характеризується низкою відмінних ознак, які суттєво впливають на формування її семантичного «простору» і структури. Найбільш важливими серед них є універсальність, антропоцентризм та експресивність.

1) Універсальність. Сама фразеологія представляє собою лінгвістичну універсалію, оскільки не існує мови, в складі якої не було б фразеологічних зворотів. Універсальні властивості фразеологізмів проявляються як в їх семантиці (плані змісту), так і в структурі (плані вираження). У фразеології будь-якої мови отримують вираз універсальні семантичні категорії мови (категорії часу, простору, кількості, міри, інтенсивності, якостей і станів предметів і суб'єктів). Фразеологія кожної мови відбиває подібну картину світу в призмі світосприйняття того чи іншого народу. Але водночас спосіб бачення світу через систему образів, закріплену у фразеології, на думку Д. О.

Добровольського, В. Т. Малигіна, Л. Б. Коканіной, ґрунтується на загальних для всіх людей (тобто універсальних) логіко-психологічних і власне лінгвістичних підставах [18]. Внаслідок цього можна говорити про загальні закони фразоутворення в різних мовах, про наявність тотожних або схожих моделей, про універсальність тематико-ідеографічного принципу класифікації фразеологізмів.

2) Антропоцентризм. Центр мовної картини світу – людина, суб'єкт, що пізнає, його погляди на світ, і тому у фразеологічній картині світу головним мірилом цінностей навколишньої дійсності є, перш за все, людина – його тіло, почуття, стану, потреби та інтереси. Тому світ навколо себе він сприймає як створений за своїм «образом і подобою».

Відомо, що думка про антропоцентричну сутність мови була показана ще в працях В. Гумбольдта, Е. Бенвеніста, Р. А. Будагова та Л. В. Щерби. Антропоцентризм ціннісний і онтологічний відбивається в мові, по-перше, у виборі «точки відліку», підстав інтерпретації реалій світу, по-друге, в характеристиці їх ціннісної (аксіологічної) значущості.

Суб'єкт порівнює світ речей, перш за все, з самим собою, проводячи аналогії з будовою свого тіла, з діями і якостями людини. Крім того, буття оцінюється людиною як безпосередня сфера його практичної діяльності, соціального розвитку. Тому в складі фразеологізмів використовуються назви предметів і явищ, продуктів харчування, ремесел і професій, термінів спорідненості. Також численні слова-компоненти фразеологічних зворотів, що позначають реалії світу як середовище проживання людини («Небо», «Земля», «Флора», «Фауна», «Погода» тощо). Таким чином, фразеологічна картина світу – це образна, «людяна» модель світу, в якій людина усвідомлює себе частиною реальної дійсності та все навколишнє сприймає, як відбиток свого існування.

3) Експресивність. Однією з основних властивостей фразеологічної картини світу є її експресивність, або виразно-зображальні якості. Експресивне забарвлення мовних фактів (в тому числі й фразеологічних зворотів) пов'язано з

поняттям конотації. Розуміючи під конотацією макрокомпонент семантики слів і стійких поєднань, вчені (В. Н. Телія, Ю. П. Солодуб, Н. А. Лук'янова та ін.) в якості його складової називають оцінний, асоціативно-образний, емотивний і функціонально-стилістичні компоненти.

4) Образність фразеологічного обороту, ґрунтується на його внутрішній формі, що мотивує загальну цілісність його семантики. А будь-яка мотивація містить у собі порівняння як відправну точку когнітивного процесу. Саме порівняння є одним з найважливіших механізмів побудови та передачі нових знань. Тому в основі образності фразеологічного обороту завжди (або майже завжди) лежить порівняння реалій позамовної дійсності, які стають еталоном, зразком або, навпаки, антиеталоном ідеальної якості, стану, дії, ситуації і т. д. Наприклад: *white as a ghost* – «білий (блідий) як привид», *black as night* – «чорний як ніч».

Слова-концепти, за якими «стоїть» символічне осмислення реалії світу, можуть закріплювати загальнолюдське сприйняття предметів і подій. Тоді виникають фразеологічні звороти із загальним значенням у багатьох мовах. Так, в англійській мові існує певна кількість «синіх» ідіом із загальним значенням «печаль, смуток»: *to feel blue*, *to be in the blues* – «сумувати, хандрити».

Таким чином, фразеологічна картина – це образна система світобачення народу, де вже сам вибір способу, підстави образності та особливості її мовного оформлення відображають особливості ідіоетнічного сприйняття світу

5) Деонтична, аксіологічна та емотивна модальність. Під модальністю в широкому сенсі розуміється вираження відносин до дійсності. Вона може бути об'єктивною (вираз в мові реальності / нереальності, можливості / неможливості, необхідності, імовірності) і суб'єктивною (вираз впевненості / невпевненості, згоди / незгоди, емоційної оцінки). Іншими словами, модальність – це оцінка мовцем того, що названо будь-якої мовної одиницею з різних точок зору. Модальність об'єднує деонтичну (нормативну – можна / не

можна, має / не повинно), аксіологічну (ціннісну – добре / байдуже / погано) і емотивну (пов'язану з проявом почуттів людини) оцінку явищ і фактів дійсності. Даючи образне уявлення про реалії об'єктивної дійсності у фразеологічних зворотах, суб'єкт майже завжди оцінює їх.

6) Спрошеність. На переконання М. С. Гутовської, фразеологічна картина світу лише частково або поверхнево відображає модель світу. Це зумовлено тим, що далеко не всі існуючі у світі об'єкти та реалії відображені у ФКС. Окрім того, лише комунікативно релевантні об'єкти матеріального та духовного світу отримують номінацію. Теза згаданої вище дослідниці щодо того, що «будь-яка фразеологічна картина світу є неповною» [16, 49]. ґрунтується на дослідженнях Д. Попової та І. А. Стерніна, які вважають, що фразеологічні номінації характерні далеко не для всіх концептів. Не існує чисто фразеологічних концептів, на відміну від лексико-фразеологічних [40]. Фразеологізми можуть бути лише складниками номінативного поля концепту, поруч із прямими номінаціями, контекстуальними синонімами, вільними та сталими словосполученнями, словниковими дефініціями, текстами тощо. Що більше, завершене висловлення неможливо побудувати виключно із фразеологізмів, що не свідчить на користь існування фразеологічної картини як окремої лінгвістичної категорії. Тому вважати, що «когнітивним субстратом фразеологічної семантики є концепт – одиниця мовної свідомості, яка проєктує її етнокультурну свідомість у внутрішню форму фраземи, що обумовлює фразеологічні конотації, соціально значущу оцінність, образний фон і культурно-прагматичний потенціал фраземи» щонайменше сумнівно [20].

7) Неточність. ФКС будь-якої мови є певною мірою викривленою та неправильною. Це, ймовірно, зумовлено стабільністю та стійкістю фразеологічних одиниць, які подеколи у своїй семантиці закріплюють міфологічні або архетипні форми світосприймання [16]. Прикладом цієї ознаки може слугувати англійський фразеологізм *in a brown study* - в глибокій задумі, занурений у думки. Відповідно, в цьому випадку відбулася фразеологізація

лексеми-компонента *brown* у первісному значенні «похмурий, оповитий пільмою», яке не фіксують сучасні лексикографічні джерела.

Отже, можемо зробити висновок, що фразеологічна картина світу – це універсальна, властива всім мовам, образна система особливих мовних одиниць, що передають особливості національного світобачення. Вона характеризується характерними ознаками, серед яких найбільш важливими є універсальність, антропоцентризм та експресивність.

1.4 Концепт і його реалізація в мові

З кінця ХХ століття поняття «концепт» починає привертати до себе увагу вчених-когнітологів, які вважали, що дослідження концептів конкретної мови може зробити великий внесок у розвиток когнітивної лінгвістики. Тракткування поняття «концепт» у сучасній лінгвістичній літературі залишається неоднозначним через його складність і багатовимірність.

Актуальність використання терміна «концепт» пов'язана з розвитком когнітивного напрямку в психології, у мовознавстві та появою спеціальних дисциплін: когнітивної психології, психолінгвістики та когнітивної лінгвістики.

Вперше у вітчизняній науці термін концепт був ужитий С.А.Аскольдовим-Алексєєвим в 1928 р.. Вчений визначив концепт як уявне утворення, що заміщає в процесі думки невизначений безліч предметів, дій, розумових функцій одного і того ж роду (концепти рослина, справедливість, математичні концепти) [6].

Приблизно в цей же час Д.С.Лихачов використовував поняття концепт для позначення узагальненої розумової одиниці, яка відображає і інтерпретує явища дійсності в залежності від освіти, особистого досвіду, професійного і соціального досвіду носія мови і, будучи свого роду узагальненням різних значень слова в індивідуальних свідомостях носіїв мови, дозволяє спілкуватися, долати існуючі між ними індивідуальні відмінності в розумінні слів. Концепт, по Д. С. Лихачову, не виникає зі значень слів, а є

результатом зіткнення засвоєного значення з особистим життєвим досвідом мовця [37].

Е.С. Кубрякова пропонує таке визначення концепту: «Концепт – оперативна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, квант знання. Найважливіші концепти виражені в мові» [30, с. 13].

В.І. Карасік характеризує концепти як «багатосторонню ментальну структуру, в якій можна виділити ціннісну, образну, понятійну частини. Вчений зазначає, що о концептах слід говорити лише в тому випадку, якщо ця область осмислюється в мовній свідомості та отримує позначення одним словом» [23].

Селіванова О.О. визначає концепт як інформаційну структуру свідомості, певним чином організовану одиницю пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості й позасвідомого [64].

У нашій роботі ми будемо дотримуватися визначення, що дають З.Д. Попова та І.А. Стернін: «Концепт – комплексна мислительна одиниця, яка в процесі мисленнєвої діяльності ... повертається різними сторонами, актуалізуючи або свій понятійний рівень, або фреймовий, або схематичний, або уявлення, або різні комбінації сутностей» [41, с. 20]. Дослідники підкреслюють, що концепти виникають у свідомості людини в результаті діяльності, досвідченого розуміння світу, розумових операцій з вже існуючими у свідомості людини концептами, з мовного знання. З.Д. Попова та І. А. Стернін зазначають, що концепти притаманні свідомості всіх носіїв мови. Вони формуються у свідомості людини:

- 1) з його безпосереднього сенсорного досвіду;
- 2) з безпосередніх операцій людини з предметами, з її предметної діяльності;

3) з розумових операцій людини з іншими, які вже існують у його свідомості концептами, – такі операції можуть призвести до виникнення нових концептів;

4) з мовного спілкування [41].

У формуванні концептів велику роль відіграють знання про світ, які визначають рівень духовного та інтелектуального розвитку людини, впливають на зміст концептів, якими він оперує, проте вони не тільки формують концепти.

«Повноцінний концепт» [41] у свідомості людини формується лише тому випадку, як у цьому процесі задіяні як знання, а й чуттєвий досвід і предметна діяльність.

На основі аналізу визначень концепту, що існують у лінгвістичній літературі, В. А. Маслова виділила п'ять інваріантних ознак концепту [39]:

1) це мінімальна одиниця людського досвіду в його ідеальному уявленні, що вербалізується за допомогою слова та має польову структуру;

2) це основні одиниці обробки, зберігання та передачі інформації;

3) концепт має рухливі межі та конкретні функції;

4) концепт соціальний, його асоціативне поле зумовлює його прагматику;

5) це основний осередок культури.

З цього також випливає, що кожен концепт містить у собі елементи суб'єктивного досвіду носіїв мови. В рамках когнітивного підходу застосовна польова модель концепту, представлена в термінах ядра та периферії.

Послідовники когнітивного напрямку вважають, що концепт як одиниця ментальної інформації є основою знання про світ. Когнітивний напрямок орієнтований на системне розуміння концепту, робить акцент на те, що концепт є ментальним утворенням у свідомості індивіда, яка забезпечує вихід на концептосферу соціуму, тобто на культуру.

1.5 Концепт «колір» в картинах світу

Суттєву частину можливостей чуттєвого і, зокрема, зорового сприйняття людини становить здатність розрізняти кольори. Весь складний комплекс явищ, що нас супроводжує, об'єднується одним простим, лаконічним поняттям «колір».

Кольори супроводжують людину всюди. Вони впливають на людське мислення, чуттєве сприйняття дійсності, навіть на наші вчинки, особливо тоді, коли ми не приділяємо цьому належної уваги [79].

Колір – це невід'ємний компонент матеріального світу, оточує нас всюди, як один з елементарних і одночасно найбільш значущих зорових відчуттів. Як зазначає В. Н. Ключова, що колірні відчуття відносяться до загальної системи зорових відчуттів,... що поділяються на дві групи: відчуття незабарвлених кольорів (ахроматичних), таких як білий, чорний, сірий з їх відтінками, і відчуття забарвлених (хроматичних) кольорів, таких як червоний, зелений, синій, блакитний тощо [26].

Світосприйняття людини в цілому пов'язані з широким різномаяттям колорів, що надає їй природа. Колір – це символ радості, захоплення, життя і смерті, крихкості і витонченості. Через призму кольорові картини ми відчуваємо світ. Сприйняття кольору найбільш значуще, найбільш дієве і складне з усіх фундаментальних властивостей, що надані людині природою. У повсякденному житті людина звикає до постійної присутності кольору, і без нього її може охопити почуття дискомфорту, незахищеності, невизначеності і спустошеності.

На початку свого розвитку, майже всі існуючі нині мови мали всього два слова, що позначали кольори: чорний і білий. З розвитком мов утворилися нові терміни, які означали більш тонкі відтінки [34].

Стародавні єгиптяни позначали поняття «колір» як і поняття «буття» – одним і тим же словом. Таким чином, колір означав «буття», «існування» [46].

Вже мислителі Древньої Греції у своїх працях називали основні кольори. Наприклад, для Арістотеля, як і для Платона, світобудова розуміється не лише через число та фігури, а здебільшого візуально, через відчуття, через сприйняття. Але Арістотель вже шукав об'єктивні засади гармонії, що в цілому було дуже важливим для розвитку естетики: «А у відношенні до видимого світла, що дає початок усім кольорам, до чого іншого ми прямуємо? Хіба не до того, щоб вони були у відповідності з нашими очима? Від надмірного блиску ми відвертаємося, а на занадто темне не хочемо дивитись, як і в звуках – занадто голосні викликають у нас огиду» [56]. Стосовно фізичних основ кольору Арістотель вважав, що білий і чорний є головними та породжують всі інші кольори.

Протягом декількох століть колір сприймався як даність, божественний дарунок. У період Середньовіччя колірна семантика інтерпретувалась за суворими релігійними канонами і догматами християнства та ісламу. І лише у епоху Просвітництва (17 століття) наряду з розвитком інших наук, колір почали вивчати з наукової точки зору. Класична робота Ньютона "Нова теорія світла і кольорів" стала першим монографічним дослідженням, в якому вчений розкрив природу кольору, спираючись на результати проведених натурних дослідів. Саме Ньютон виділив спектр з 7 основних кольорів: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій та фіолетовий [43]. Крім того, він прийшов до висновку, що білий сонячний колір являє собою поєднання різноманітних видів світла. Цим самим Ньютон частково підтвердив теорію Арістотеля, що білий є головним та породжує всі інші кольори [56].

Співвідношення кольорів у спектрі, що викликає появу того чи іншого забарвлення об'єкту – дуже складне явище. Але у загалом можна стверджувати, що якщо при білому промені світла поверхня набуває певного насиченого кольору, це означає, що одні спектральні промені ця поверхня відбиває, а інші –

активно поглинає. Таким чином, якщо поверхня має чорний колір, це значить, що вона поглинає усі промені спектру [63].

Кольори, що відрізняються один від одного тільки по світлості, називають ахроматичними (безбарвними). До них відносяться: білий, сірий, чорний. Інші кольори хроматичні (кольорові), які можуть бути розділені на теплі (довгохвильова частина спектру: червоний, оранжевий, жовтий, жовто-зелений) і холодні (короткохвильова частина спектра: зелено-блакитний, блакитний, зелений, синій, фіолетовий). [1]. Відмінності між ними зводяться до відмінностей по колірному тону, світлу і насиченості. Ахроматичні кольори колірному тону не мають. Відмінності в світлі – це відмінності за ступенем близькості якого-небудь кольору до білого. Насиченість – це видима ступінь помітності колірному тону в хроматичному кольорі [26]. Чистий зелений колір знаходиться між холодними та теплими кольорами спектра. З точки зору фізики кольори також діляться на основні (жовтий, синій, червоний), з яких теоретично можна отримати всі інші кольори (зелений, фіолетовий, помаранчевий, коричневий, блакитний) [1].

Різні кольори створюються світловими хвилями, які представляють собою певний рід електромагнітної енергії. Фізичні властивості світла тісно пов'язані з властивостями відчуттів, що виникають: зі зміною потужності світла змінюється яскравість кольору випромінювання або світлість кольору пофарбованих поверхонь і середовищ [59]. Зі зміною довжини хвилі змінюється кольоровість, яка ідентична з поняттям кольору, її ми визначаємо словами «синій», «жовтий», «червоний», «помаранчевий» та ін., що представлені видимим спектром світла.

Сукупністю цих кольорів характеризується такий феномен, як колірний простір, що є чисто психологічним, оскільки в природі існують тільки світлові хвилі, довжина яких варіює в певному діапазоні, а сам колір є результатом діяльності мозку та очей.

Наукові положення все більш проникали до образотворчого мистецтва, накопичувалися нові факти. Виникли дві галузі науки про колір: фізіологічна оптика і вчення про психологічний вплив кольору. Початок наукового вивчення феномена кольору можна віднести до праць Ломоносова та Гете [56].

Тож надзвичайно важливо зазначити, що явище кольору пояснюється не лише з фізичної точки зору, а ще й тісно пов'язано з іншими науками. Окрім фізичного та фізіологічного, у науці існують ще декілька підходів до вивчення кольорів та природи виникнення слів-позначень. Найбільш відомі та актуальні це психологічний (І.Рош, Н.В.Серов, Б.А.Базима), антропологічний (Б.Берлін, П.Кей) та лінгвокультурологічний (А.Вежбицька, Л.І.Ісаєва, І.О. Голубовська, Н.М. Охрицька та інші).

Категоризація мовного колірному простору відбувається за допомогою термінів позначення кольору. Однак існує явна диспропорція між кількістю кольорів, що розрізняються оком, і кількістю їх назв в колірному просторі: кількість колірних тонів, які здатне розрізнити людське око, в середньому відзначається як півторааста, а в ахроматичному ряду – близько тисячі ступенів переходу між крайніми: білим і чорним. Цей дисбаланс дозволяє зробити висновок, що кількість кольорів і нерівномірність розподілу назв по областях всієї сукупності кольорів може теоретично залежати як від практичної зацікавленості людей в розрізненні кольорів і в їх позначенні, так і від частоти, з якою ті чи інші кольори зустрічаються в зовнішньому світі.

Багата і неповторна гама кольору знаходить найрізноманітнішу концептуальну картину світу в світогляді різних народів, що характеризується унікальністю специфічного забарвлення всього світу, «обумовленої національною значимістю предметів явищ процесів і виборчої відносинам до них, що породжується специфікою способу життя національної культури народу» [144]. Сюди ж можемо віднести і історичний досвід народу, географічне середовище проживання етносу, його звичаї і стародавні традиції, а також елементи матеріальної культури, своєрідність укладу життя, також

індивідуально соціально – психологічний, етнічний, моральний рівень носія певної мови і культури. Різні народи по-різному концептуалізують кольоровий світ.

Цікаво розглянути сприйняття кольорів в різних культурах, наприклад, в Японії. Там незвичне ставлення японців до кольорів зумовлено культурою традиційних кольорів. В Японії існують свої традиційні кольори, яких немає в інших країнах. Традиційні кольори мають назву “washoku” – японський колір, а їх кількість перевищує 1100 офіційних назв. Це традиційні кольори, які визначили ще задовго до того як з'явилася RGB і поняття «колористика». Наприклад, то що ми б назвали «помаранчевим», японською буде “kaki-iro” – колір хурми, “kitsune-iro” – колір лисиці, “daidai-iro” – колір цитруса дайдай, “shyu-iro” – колір перетину стовбура дерева, тобто для кожного відтінку помаранчевого є своя назва [71].

Головна особливість назв таких відтінків в тому, що вони офіційні. Поява такої величезної кількості традиційних кольорів зумовлено двома факторами. Перший – це японська любов до природи, адже більшість кольорів японці брали з природи, як і їх назви. Майже всі японські кольори названі на честь різноманітних квітів, птахів або природних явищ. Другий фактор – це філософія відношення до кольору. В Японії ще з давніх часів у кожного кольору є своє значення і свій статус. Раніше колір кімоно одягу безпосередньо показував статус людини, тому будь-який колір на свій смак носити було не можна – тільки той, що підходить статусу [71].

Окрім цього, в Японії існували заборонені кольори, які нікому не можна було носити або використовувати без дозволу на те імператора. Цікаво зазначити, що такі існують і досі: “kougozen” – темно-червонувато-жовтий і “ouini” – м'який відтінок червоно-оранжевого кольору, так як “kougozen” – це колір самого імператора, а “ouini” – його сина [71].

У мові народності дані, яка мешкає в Папуа-Новій Гвінеї, або басса, жителів Ліберії та Сьєрра-Леоне, є лише дві назви кольорів, що означають

темні та світлі відтінки. Слово на позначення темних кольорів приблизно перекладається як «прохолодний», а світлих – «теплий». Отже, мовою дані чорний, синій і зелений називатимуться прохолодними кольорами, а білий, червоний, помаранчевий і жовтий – теплими [128].

У мові австралійських аборигенів вальбірі, які мешкають у штаті Північна територія, взагалі немає назви для поняття «колір». У таких культурах ідея кольору може передаватися за допомогою інших лексичних засобів: опису текстури предмету, його фізичних властивостей або функціонального призначення [128].

На позначення синього кольору в українській, російській, турецькій, грецькій та багатьох інших мовах існує два окремих слова – "синій" і "блакитний". Цікаво, що греки, які прожили тривалий час у Великій Британії, згодом починають сприймати ці кольори як більш схожі. Вочевидь, під тривалим впливом англomовного середовища, мозок грека починає тлумачити кольори *ghalazio* «блакитний» і *ble* «синій» як частину однієї лексичної категорії [128].

Варто зазначити, що кінцеве, суб'єктивне сприйняття також відіграє дуже важливу роль. Так само як і індивідуальний смак, пристрасті, звичка наслідувати або ж, навпаки, свідоме неприйняття заданих зразків, прагнення культивувати власну індивідуальність.

Колір – це одна з констант або принципів культури, який може служити «своєрідною моделлю розвитку, що відображає шляхи формування, освоєння, закріплення в культурній пам'яті не тільки загальних, але й національно забарвлених культурно-значущих концептів». Велика кількість явищ культури не можуть бути зрозумілі без урахування значення кольору.

Кольороконцепт – це концепт оцінювального типу, що включає логічну, образну, емоційну і поведінкову сторони.

Кольороконцепти відіграють особливу роль в характері взаємин мовної особистості та національного характеру. Система кольороконцептів тісно

пов'язана з людиною, що володіє конкретною мовою і певним запасом культурних знань. Виступаючи культурною домінантою, кольороконцепти функціонують на рівні окремих слів та ідіолекту, проявляючись найбільш широко у фразеології та пареміології, допомагають виявити та визначити національні та культурні складові мовної особистості, які проявляються в перевазі того чи іншого кольору, або поєднання кольорів.

Кольороконцепти, закріплені в мові як базові національно-культурні концепти мовної особистості, розкривають характерні особливості як певної нації, так і певного типу мовної особистості. На думку С.В. Кулінської, в кольороконцептах наочним чином проявляється «особистісно забарвлене ставлення до світу», отож свідомість мовної особистості пов'язана з «наївною картиною світу кольору», яка фіксується і зображається за допомогою мови.

Це відбувається на рівні лексичних значень, фразеологічних одиниць, прислів'їв, приказок, малих і великих прецедентних текстів. Вивчення картини світу кольору як частини мовної картини світу допомагає розкрити національні особливості мовної особистості, проникнути в глибини національної свідомості та самосвідомості [31].

Як найупорядкована з усіх лексико-семантичних груп, система кольороконцептів варіюється як на рівні окремих мов, так і на рівні ідіолекту.

Як зазначає С.Г. Тер-Мінасова, кольороконцепти можна порівняти зі шматочками мозаїки. Розглянувши позначення кольорів у різних народів, вона приходить до висновку, що «шматочки мозаїки складаються в різні картини, які будуть відрізнятися своїми барвами: як було зазначено вище, російська, українська та турецька мова змушує своїх носіїв бачити два кольори: синій і блакитний, носій англійської мови бачить один – *blue*. При цьому для обох мов важливий один і той же об'єкт реальності – шматочок спектра [48, с.53].

Концепт «колір» в мові зображає та закріплює ті норми й поняття, що притаманні даному народу, зумовлені існуванням специфічних умов трудового, культурного та історичного життя цього народу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Картина світу відіграє найважливішу роль в процесі взаємодії людства з об'єктивною дійсністю – вона існує в певному суспільстві в той чи інший період його розвитку і заснована на певних образах свідомості, його опорних символах, певній системі цінностей. Вперше термін «картина світу» з'явився в області фізики в кінці XIX – початку XX ст. Можна виділити наступні різновиди картин світу: реальний світ, культурна (або понятійна), мовна, а також концептуальна.

Фразеологія є фрагментом мовної картини світу, що слугує вираженням матеріальної і духовної культури народу. Фразеологічні одиниці, відображаючи в своїй семантиці тривалий процес розвитку культури народу, фіксують і передають від покоління до покоління культурні установки і стереотипи, еталони і архетипи. Фразеологічні одиниці являють собою великий обсяг культурно-маркованої інформації, оскільки актуалізують соціально більш релевантні явища на певному етапі розвитку суспільства. На цій підставі постулюється наявність особливої, фразеологічної картини світу, особливо яскраво розкриває національно-культурну специфіку різних мов.

Варто зазначити, що мовна картина світу пов'язується з фразеологічним складом мови, оскільки фразеологічні одиниці розділяють навколишню дійсність на певні смислові ділянки. Фразеологізми, як вторинні образні найменування різних реалій дійсності є продуктом мовної народної творчості. Отож, мовна концептуалізація світу – це процес духовно-вербального освоєння і сприйняття навколишньої людини дійсності, є частиною мовної й пов'язана з формуванням фразеологічної картини світу.

Фразеологічна картина світу – універсальна, властива всім мовам, образна система особливих мовних одиниць, що передають особливості національного світобачення.

Термін «концепт» є фундаментальним терміном понятійного апарату культурологічної лінгвістики, багатовимірний розумовий конструкт, що відображає процес пізнання світу, результати людської діяльності, його досвід і знання про світ, який зберігає інформацію про нього.

Поняття «колір» є невід'ємним компонентом матеріального світу. Велика та різноманітна гама кольорів відбивається у картинах світу в світогляді різних народів. Колір – це одна з констант або принципів культури, який може служити своєрідною моделлю розвитку національно забарвлених культурно-значущих концептів в культурній пам'яті.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОЛОРИСТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

2.1 Підходи до перекладу фразеологічних одиниць

Фразеологічні одиниці утворюються в мовленні та відбивають ті явища і предмети, що безпосередньо оточують людей; люди натомість надають їм тих чи інших характеристик, в тому числі ознак за кольором. Отже, цілком закономірно, що у деяких фразеологізмах, які увиразнюють, емоційно забарвлюють образність в мовленні, саме колір є складовою частиною. Колір допомагає створити яскраві зорові образи з сухих абстракцій, що робить мовлення барвистим, соковитим та емоційно насиченим. Фразеологізми з колоронімами становлять значну кількість у словниковому складі англійської та української мов. Переосмислення прямого номінативного значення колоронімів розширює асоціативні похідні, утворюючи весь спектр конотацій, нових прагматичних і модально-оцінних значень.

Переклад фразеологічних одиниць – це одна з найскладніших і найцікавіших завдань у межах сучасної теорії перекладу. Відомий російський лексикограф В.І. Даль [60] наголошував, що надзвичайно складно перекладати те, що вважається духовною спадщиною народу, частиною його культури. Сенс, зрозумілий одній людині, і закладений у фразеологізм, може здатись чимось новим для іншої. При перекладі може виникнути низка складнощів, які можуть призвести до істотних спотворень змісту фразеологізму, що перекладається. Таким чином, перше, що повинен зробити перекладач, – це розпізнати фразеологічні одиниці в тексті або мови оригіналу. Наступний момент, який представляє труднощі, – це проблема сприйняття та розуміння правильно розпізнаної фразеологічної одиниці. Оскільки для фразеологізмів характерна не виведення значення цілого із значень їх складових, послівний переклад рідко буває правильним [7].

Насамперед розглянемо способи перекладу фразеологізмів. О. В. Кунін вказує на те, що всі англійські ФО діляться на еквіваленти, що мають, і безеквівалентні фразеологізми. Відповідно до даних типів фразеологізмів О. В. Кунін виділяє такі основні способи перекладу ФО [33]:

1) повний фразеологічний еквівалент, що збігається з фразеологізмом вихідної мови за значенням, лексичним складом та образністю, стилістичним забарвленням та граматичною структурою. До цієї групи належать фразеологізми міжнародного характеру, засновані на міфологічних переказах, біблійних легендах і історичних фактах, *as cold as ice* – холодний як лід. Повний еквівалент залежить від контексту;

2) частковий фразеологічний еквівалент, що містить лексичні, граматичні або лексико-граматичні розбіжності за наявності однакового значення та однакової стилістичної спрямованості. Часткові еквіваленти можна розділити на часткові лексичні та часткові граматичні. Часткові лексичні еквіваленти, своєю чергою, О. В. Кунін поділяє на два види:

— еквіваленти фразеологізмів, що збігаються за значенням, стилістичною спрямованістю і близькі за образністю (граматична структура може, як збігатися, так і не збігатися), але дещо розходяться за лексичним складом: *as black as the devil* – чорний, як чорт

— еквіваленти фразеологізмів, що збігаються з ними за значенням, за стилістичним спрямуванням, але різні за образністю (граматична структура може, як збігатися, так і не збігатися), наприклад, *to be born with silver spoon in one's mouth* – народитися в сорочці.

Що стосується часткових граматичних еквівалентів, то до цієї групи О. В. Кунін відносить російські еквіваленти англійських фразеологізмів, що збігаються з ними за значенням, стилістичної спрямованості та образності, але відрізняються, наприклад, числом, в якому стоїть іменник, або порядком слів: *all that glitters is not gold* – не все те золото, що блищить;

3) калькування – Дослівний переклад часто застосовується для передачі розширеної метафори, гри слів і каламбуру. Наприклад, англійський фразеологізм *it is raining cats and dogs* часто перекладають як *лє, як з відра*. Якщо в цей фразеологізм ввести додаткові слова, наприклад, як: *it was raining cats and dogs and a little puppy got on my page*, для перекладу краще використовувати калькування, що дає змогу обіграти цей образ: *Йшов такий сильний дощ! Як кажуть англійці, з неба сипалися кішки та собаки, і одне маленьке цуценя впало мені на сторінку*.

4) обертональний переклад – це пошук свого роду оказіонального еквівалента, що використовується для перекладу фразеологізму лише в даному контексті. Необхідно мати на увазі, що оказіональність даного еквівалента визначається лише особливостями контексту і що в іншому контексті аналогічний переклад може бути не обертональним, а повним або частковим еквівалентом. Пошук обертонального еквівалента – творчий процес: *Such talk is the thin end of a very thick wedge* – Ці переговори – лише дрібні квіточки, ягідки ще попереду;

5) вибірковий фразеологічний еквівалент – переклад, при якому з декількох існуючих еквівалентів вибирається найбільш відповідний для даного контексту, наприклад, фразеологізм *break the ice* – можна перекласти, як пробити лід, порушити мовчання, зробити перший крок, започаткувати;

6) описовий переклад – переклад фразеологізму з допомогою вільного поєднання слів. Такий переклад особливо зручний для передачі оборотів термінологічного характеру, що не допускають буквального перекладу: *Mr. Bernhard's first comments on what needs to be done showed he is starting to grasp the nettle* – Перші коментарі містера Бернхарда про те, що потрібно зробити, показали, що він збирається рішуче взятися за справу. Фразеологізм *to grasp the nettle* є результатом скорочення прислів'я *grasp the nettle and it won't sting you* – сміливість міста бере. При перекладі неможливо зберегти прислів'я у

скороченій формі, тому використовується описовий переклад з урахуванням подібності дії.

Р. П. Зорівчак виділяє три основні перекладацькі стратегії для відтворення фразеологізмів українською мовою:

1) відтворення фразеологічними способами;

Фразеологічні способи відтворення у перекладі семантико-стилістичних функцій ФО оригіналу можна застосовувати лише тоді, якщо у фразеологічних фондах мови-рецептора є одиниці, семантико-стилістичні функції яких адекватні тим самим функціям фразеологізмів оригіналу. При з'ясуванні цього питання дослідниця пропонує користуватися концепцією О. Куніна, згідно з якою фразеологічні способи відтворення полягають у перекладі повними і частковими еквівалентами [22].

2) метод фразеологічного калькування;

Іноді перекладач, намагаючись зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який немає ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу. Такий спосіб може бути застосований у тому випадку, якщо в результаті калькування отримаємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем і не створює враження непридатності загальноприйнятим нормам української мови (*one swallow does not make a summer* – одна ластівка не робить літа; *do the business* – робити діло).

Хоча калькування свідчить про не досить високий рівень перекладу, Р. П. Зорівчак зауважує, що цей прийом є досить вагомим, тому що зберігає всю національну специфіку фразеологізму, ілюструючи спосіб мислення іншого етносу, адже читач повинен постійно відчувати, що він читає іншомовний твір, у якому присутня специфіка іншої культури, реалії іншого життя [21].

3) описове відтворення фразеології оригіналу.

Аналіз специфіки відтворення описовим способом семантико-стилістичних функцій ФО мови-джерела у перекладі та зіставлення

дескриптивних конструкцій цільової мови з ФО оригіналу дає змогу визначити дескриптивний переклад як відтворення фразеологізмів – одиниць мови – описово, вільними, неусталеними словосполученнями, утвореними на рівні мовлення, або монолексемами, семантичного та зрідка стилістично – хоча б певною мірою рівновартісними висловам оригіналу [21].

Суть та особливості дескриптивного перекладу пов'язані з поняттям ФО як багатопланового, багатофункціонального явища дуже складної смислової структури. Якщо зміст ФО відтворюється у перекладі описово, то зникає перший змістовий шар, який, без сумніву, впливав би на загальне фразеологічне значення ФО. Зникає, відповідно, образ, а разом з ним стилістично-функціональна й експресивно-емоційна конотації, що виникли б від взаємодії образного шару й фразеологічного значення ФО [22].

Р. П. Зорівчак вважає, що описовими зворотами відтворюють семантико-стилістичні функції тих фразеологізованих порівнянь, які пов'язані з суто національною символікою, з особливостями побуту, традицій та способу мислення народу. «При відтворенні семантико-стилістичних функцій таких фразеологізмів перекладачі часто натрапляють на приховані невідповідності, розбіжності, так би мовити, естетичного плану» [22, 138]. Як і при застосуванні кальки, так і при описовому перекладі у вихідному тексті зникає образ, «а разом з ним стилістично-функціональна й експресивно— емоційна конотації» [22, 119]. Найбільшою вадою описового перекладу, на думку Р. П. Зорівчак, є «спрощення, зубоження вислову» [22, 123].

В. Н. Комісаров виділяв три типи відповідностей [28]:

1) фразеологічні еквіваленти, що збігаються з вихідними фразеологізмами за всіма параметрами. У цьому випадку в мові перекладу є образний фразеологізм, що збігається з фразеологічною одиницею оригіналу як за прямим, так і переносним значенням (заснований на тому ж самому образі): *The sword of Damocles* – Дамоклов меч;

2) фразеологічні аналоги, що збігаються за семантикою та стилістичною спрямованістю, але з іншою образністю: *a bird in the hand is worth two in the bush* – краще синиця в руках, ніж журавель у небі;

3) кальки: *Necessity is the mother of invention* – Необхідність – мати винахідливості. Відповідності цього застосовні лише тому випадку, якщо образ у вихідній одиниці досить «прозорий», та її відтворення у перекладі дозволить слухачеві чи читачеві перекладу зрозуміти переносне значення.

2.2. Особливості перекладу англійських фразеологізмів з компонентом-колоронімом

Матеріал дослідження становлять 270 фразеологічні одиниць англійської мови з наступних одномовних та двомовних словників: The Oxford Dictionary of Idioms, Lexico.com powered by Oxford, Collins Cobuild Idioms Dictionary 4 ed., Merriam-Webster, The Farlex Idioms and Slang Dictionary, Longman Pocket Idioms Dictionary, Фразеологічний словник української мови у 2-х книгах Білоноженко В.М. та ін.

У результаті аналізу ФО з кольорокомпонентом було виділено 10 груп: ФО з колоронімами "black", "white", "red", "yellow", "green", "blue", "purple", "pink/rose", "brown" і "grey". Саме чорний, білий, червоний, жовтий, зелений, синій, рожевий, фіолетовий, коричневий та сірий кольори є базовими [127]. У матеріал дослідження не входить один базовий колір – помаранчевий (orange), оскільки ФО не були виявлені. За кількісним складом ФО розподілилися таким чином: з компонентами black (52 одиниць, 19%), white (43 одиниці, 16%), red (49 одиниці, 18%), yellow (8 одиниць, 3%), green (37 одиниць, 14%), blue (38 одиниць, 14%), pink/rose (15 одиниць, 6%), purple (3 одиниці, 1%), brown (14 одиниць, 5%), grey (11 одиниць, 4%) (додаток А).

Аналіз показав, що лінгвоколірна ідіоматична картина світу англійської мови характеризується превалюванням чорного кольору (black – 19 %), потім слідує red (червоний) (18 %), white (білий) (16%). Green (зелений), як і blue (синій), представлені у 37 і 38 ФО відповідно, що становить 14% від загальної

кількості кожен. Таким чином, ці кольори (black, red, white, green, blue,) становлять ядро кольорової картини світу англійської мови.

В наступних підрозділах ми розглянемо аналізовані ФО з точки зору колірної символізму.

2.2.1. Колоронім black складі ФО

Способи категоризації та класифікації кольору є культурно обумовленими, хоч саме кольоровідчуття є універсальною функцією [36]. Розвиток пізнання у різних культурах проходить неоднаковий шлях, отож обов'язково виникають акценти, що не співпадають, виникають своєрідні розбіжності у колоронайменуваннях у інтерпретації явищ мовної дійсності.

Символізм чорного кольору найбільш часто розглядають у негативних аспектах. Будучи антитезою всім кольорам, чорний асоціюється з первісною темрявою і первинною неформленою матерією [5]. У символіці чорного кольору дуже важливе інтуїтивне кодування, викликане страхами перед темними силами. Найпоширеніше значення чорного кольору в мовній картині носіїв англійської та української мов – пільма і зародження в темряві, колір ночі.

Багата семантика чорного кольору знайшла своє відображення в численних ФО. У кількісному відношенні звороти, які містять компонент «чорний колір», зіставні з ФО, в яких домінує червоний та білі кольори.

Мабуть, найвідомішими ФО є *black box* – чорний ящик, *black hole* – чорна діра та *black gold* – «чорне золото», нафта.

Однак, насамперед використання колороніму „чорний” є частотним у компаративних зворотах типу укр.: *чорний як...*, англ.: *black as a...* Компаратив, що містить вказівку на інший предмет чорного кольору (вугілля або сажа) – наявний у обох аналізованих мовах: англ.: *black as a skillet* – чорний, як каглянка, *black as a sweep* – чорний, як сажа, *black as coal* – чорний як вугілля, *black as ink* – чорний як чорнило, *black as night* – чорний як ніч тощо. З них

вирізняється *not be as black as you are painted* – не такий страшний чорт, як його малюють.

Як бачимо, у ФО ядром можуть виступати інші лексеми, що вказують на денотат, визначальною ознакою якого є чорний колір. Найпоширенішими є фразеологізми, де ядром виступає найменування птахів – галки та ворони [62]. В українській мові наявні дві лексеми – ворон та ворона, що позначають птахів з пір'ям чорного кольору [54]. Джерелом для утворення ФО могла стати будь-яка лексема, хоча у першій (ворон) для цього більше підстав, тому, що вона вказує на високий ступінь вияву колірної ознаки – інтенсивний чорний колір [62]. Незважаючи на це, у фразеологічних одиницях є частотним компаратив, ядром якого слугують лексеми „ворон”, „ворона” або крило ворона: *black as a raven / a raven's feather / a raven's wing*.

Чорний колір вважається символом поганого та негативного: [things] *look black* (appear threatening or unfavorable) – справи кепські, *black with rage* – чорний від люті, *a black spot* – згубне місце, *black-browed* – похмурий. У фразеології англійської та української мов чорний колір може використовуватися для позначення негативних якостей людини: *a black soul* – підступна людина, буквально чорна душа, *black hat* – злодій, хакер *black-hearted* – злісний, *black look* – злісний погляд. У деяких ФО англійської та української мов чорний колір може асоціюватися із збентеженням, сумом, меланхолією, і поганим настроєм: (the) *black dog* (букв. «чорна собака») – поганий настрій, смуток, нудьга, іпохондрія. *Black dog* використовувався як метафора депресії, що з'явилася в класичній міфології, у середньовічному фольклорі та у Черчіллі. Вона виступає як символ для зовнішнього вираження настроїв та думок, які важко передати [88].

Як і в українській мові, в англійській чорний колір може мати значення «протизаконний, нелегальний» як-от *black market* – чорний ринок. Окрім цього, *black* може виражати недовіру або негативну репутацію: *(little) black book* – чорна книга, яка перераховує осіб, які не допускаються для участі в чому-

небудь, часто внаслідок поганої репутації, *to be in someone's black books* – в немилості, *a black mark beside one's name* – клеймо, *black list* – чорний список, *black sheep* – паршива вівця, ганьба родини. Не менш цікава ФО, що позначає тюремну машину, або, як її інколи називають «чорного ворона» – *Black Maria* [61].

Цікаво, що у той же час *black* може позначати прибутковість – *be in the black*. ФО виникла у першій половині 1900-х років із практики ведення обліку у бізнесі, де фінансові втрати записувалися червоним кольором, а прибутки – чорним [130].

Європейська культурна традиція переважно розглядає чорний колір в контрасті *чорне/біле* як негативне/позитивне, погане/добре відповідно: *as clear as black and white* – чітко і ясно, *pretend/say (that) black is white* – видавати біле за чорне, *put down in black and white* – записати щось чорним по білому, *two black do not make a white* – чужий гріх свого не спокутує.

У ФО англійської та української мов чорний колір може позначати синці: *a black eye* – синець під оком, *black-and-blue* – бути побитим (у синцях).

Через зв'язок з темрявою чорний втілює нечисту силу, наприклад, *black magic* – чорна, зла магія. На нашу думку, цікавою ФО є *Black rider* – голод, як відсилання до чотирьох вершників Апокаліпсису, де вершник на чорному коні – Голод.

З колоронімом *black* в англійській мові існують такі ФО, що, на нашу думку, передають колоронім *black* у його першому значенні: *early black* – п'ятьма, *black out* – вимикати освітлення, затемнювати, *black up* – маскуватися.

Чорний одяг вважається символом внутрішньої сили і елегантності [68]. Чорний вважається класичним кольором і використовується в одязі для прийомів, світських зборів: *the new black* – модний, трендовий колір, *black-tie event* – офіційний (формальний) захід. Варто зазначити, що також існує цікава ФО – *black-silk barge*, що означає повну жінку, одягнену в чорне, щоб здаватися стрункішою [53]. З одягом пов'язана ФО *black-collar worker*, буквально чорний

комірець – робітники, які зазвичай мають справу з брудною роботою, такою як видобуток корисних копалин та буріння. Однак «чорний комірець» іноді асоціюється з нелегальними професіями або шахрайським бізнесом [134].

Як відомо, мова розвивається кожен день разом зі світом. Саме це провокує появу нових слів та фразеологізмів. Наступні ФО тісно пов'язані з культурою темношкірих людей та їх боротьбою за визнання рівних прав та свобод, що активізувалась упродовж останніх років: наприклад, *blackfishing* – блекфішинг, використовується для позначення людини, що вдає себе в соціальних мережах темношкірою або представником змішаної раси; *Black Twitter* – «чорний Твітер», неформальна спільнота, що складається здебільшого з афроамериканських користувачів соціальної мережі Twitter [115].

На нашу думку, найцікавішими ФО с колоронімом black є *back/beyond of the black stump* – по «той бік», на краю світу, у чорта на куличках, *pot is calling the kettle black* – чия б гарчала, а твоя б мовчала та *of the blackest dye* – запеклий, до мозку кісток. *Back/beyond of the black stump* походить від звичаю використовувати почорнілий від вогню пень дерева як маркер для мандрівників і зазвичай використовується у Австралії [74]. *The pot calling the kettle black* – ФО можливо, іспанського походження, англійські версії якої почали з'являтися в першій половині XVII століття уперекладі іспанського роману "Дон Кіхот" Томаса Шелтона 1620 року [121].

2.2.2. Колоронім white у складі ФО

У мовній картині світу носіїв англійської та української мов білий колір має величезний вплив на свідомість людини. Чистий, безневинний і вірний – саме такі асоціації викликає білий колір. Перш за все, в його асоціативне оточення входить найвища відбивна здатність даного кольору, оскільки біле світло містить всі відтінки спектру видимого світла [65]. Отож, білий – це перш за все чистота та світлість: *as white as snow* – білий як сніг, *lily-white* – чистий, бездоганний, білий як лілія, *pearly whites* – білосніжний, *whiter than white* –

біліше за білий, *white magic* – біла, світла магія. У той же час *white* позначає нездорову блідність: *as white as a ghost* – білий, наче привид, *as white as a sheet* – білий наче полотно, *white around the gills* — блідий від страху або хвороби.

Інші позитивні значення колороніму *white* розглянемо на прикладі наступних ФО: *white Christmas* – сніжне Різдво, *a white knight* – «білий лицар», рятівник, *a white lie* – брехня на благо, *great white hope* – той, що подає надію, *mark something with a white stone* – відзначити день тощо як особливо вдалий, щасливий як посилення на римлян, що використовували білий камінь або шматок крейди, щоб відзначати у календарі щасливі дні [81], *hit the white* – точно, «в яблучко» (походить від гри в дартс, де центр мішені був білого кольору [97], *white hat* – позитивний персонаж, хороший хлопець, герой. Цікаво, що *great white hope* з'явилась на початку 1900-х років і мав відношення до будь-якого білого спортсмена, який міг би перемогти темношкірого чемпіону з боксу у важкій вазі Джека Джонсона, що здавався непереможним [116].

Білий колір асоціюється з невинністю, релігією та дівочими сукнями, що знайшло своє відображення у фразеологізмі *white wedding* – справжнє весілля, що зазвичай проводиться у церкві з великою кількістю гостей, наречена одягнена у біле плаття [139].

Колоронім *white* широко використовується у ФО на позначення різних соціальних явищ: *the white man's burden* – «тягар білої людини» (загальна характеристика місії імперіалістів в колоніальних володіннях) [66], *white flight* – втеча білих (соціальний феномен, при якому біле забезпечене населення їде з певних районів міста, які потім заселяються переважно «кольоровими»), *white trash* – біле бидло (грубий термін, що використовується у повсякденній мові в США для позначення декласованих білих американців. Такі люди часто живуть завдяки соціальній допомозі по безробіттю в старих трейлерах і відрізняються низьким соціальним статусом та рівнем освіти) [55].

Одна з найвідоміших ФО с компонентом *white* для позначення професії чи роботи є *white-collar worker* – білий комірць, наймані працівники нефізичної праці (менеджери, професіонали, спеціалісти, адміністратори, секретарі, клерки). *White-van man* – людина з білим автофургоном. Це водій білого автофургона, який виконує різні доставки, перевезення і т. д. і який вважається часто безпідставно темною особистістю, грубіяном і дуже поганим водієм [138], *men in white coats* – психіатри чи працівники псих.лікарні, *blue and white* – поліція, *big white chief* – великий бос, начальник (цей вираз, ймовірно, походить з мови корінних американців і спочатку використовувався в значенні «великий білий вождь» [75]).

Як було зазначено вище у підрозділі про колоронім *black*, існує ряд ФО, де два компоненти можуть використовуватися разом: *as clear as black and white* – чітко і ясно, *pretend/say (that) black is white* – видавати біле за чорне, *put down in black and white* – записати щось чорним по білому, *two black do not make a white* – чужий гріх свого не спокутує.

Щодо нейтральних значень, можемо виділити такі фразеологізми: *white bread* — білий хліб, *white paper* – нормативний документ [137], *white knuckle* — той, що лоскочить нерви, напружений (буквально, як біліють кісточки пальців, якщо триматись щосили) [135]. На нашу думку, цікавим є *white sale* – розпродаж постільної білизни, рушників, скатертин, серветок та інших текстильних виробів. Таку назву розпродаж отримав за те, що усі зазначені вище товари зазвичай були білого кольору [61].

Також існує невелика кількість фразеологічних одиниць з більш негативним значенням, як-от *white elephant* – марна трата грошей, обтяжливе майно. Походження цього фразеологізму пов'язане з легендою, згідно з якою король Сіаму дарував неугодним йому особам білого слона. Білі слони вважалися священними тваринами і не використовувалися як робітники. Вартість утримання слона розоряла одержувача такого подарунка [142]. *Bleed white* – обдерти як липку, *white out* – піддавати цензурі, викреслювати, *a white*

crow – біла ворона. Нам хотілося б виокремити *as the white on rice* – як банний лист, дуже близький. Джерела припускають, що цей вираз виник десь у 1900-х роках і став широко використовуватися після 1980 року. Воно походить від кольору рису. Колір рису і сам рис настільки тісно взаємопов'язані, що нероздільні [131].

Колоронім *white* у поєднанні з іншою лексемою вживається в деяких ФО для позначення боягузтва: *white liver* – малодушність, боягузтво, *white feather* – боягузство, *to show the white feather* – злякатися, виявити малодушність. Ця ФО прийшла з півнячих боїв, де біле перо у хвості птаха вважалось ознакою неповноцінності [118]; одна з найчастотніших ФО *hang out the white flag* – здаватися, має обширну історію виникнення. Більшість істориків вважають, що білі прапори уперше з'явилися тому, що їх було легко розрізнити в запалі битви. Оскільки біла тканина була широко поширена у стародавньому світі, можливо, війська імпровізували з тими матеріалами, які були у них під рукою. Білий прапор пізніше увійшов до західної військової практики, але свідчення показують, що білий прапор також використовувався в Китаї за часів династії Східна Хань в перші три століття н.е. Білий колір в Китаї здавна асоціювався із смертю і трауром, тому солдати могли використати білі прапори, щоб показати свою скорботу при поразці [72].

Варто зазначити, що *white sepulcher* – лицемір, має біблійське походження [101] – Джерело – Новий Завіт, від Матвія 23: 27: «Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти!»

2.2.3. Колоронім *red* у складі ФО

Червоний колір – це нестримне прагнення до успіху, емоції, відчуття повноти життя. Це – стимул до діяльності, активності у всіляких сферах [70]. Існує багато асоціацій, пов'язаних з червоним кольором. Компонент *red* у лексикографічних джерелах тлумачиться, перш за все, як позначення кольору

крові і вогню, які є первинними прототипами червоного кольору: *as red as fire* – червоний, як вогонь, *as red as blood* – червоний, як кров.

Наступні прототипи червоного кольору пов'язані з рослинним світом: *as red as a poppy* – червоний, як мак, *as red as a beetroot* – червоний, як буряк; тваринами: *as red as a turkey-cock* – червоний, як індик, *as red as a lobster* – червоний, як рак.

У багатьох ФО, що містять червоний колір, цей компонент символізує тривожність: *raise a red flag* – подавати сигнал тривоги, *red flag* – тривожна ознака; збентеження: *go red* – почервоніти від збентеження, *ears are red* – бути зніяковілим, *red in the face* – збентежений, розгублений (або розлючений); провокації: *to throw red meat* – провокувати, *red meat rhetoric* – провокаційні промови політичних кандидатів, *a red rag to a bull* – провокація.

За кольоровою ознакою колоронім *red* увійшов і до фразеологізмів, складником яких є іменник *herring*. Копчений оселедець набуває червонуватого кольору. Але прототип *a red herring* метафорично переосмислився, і фразема стала означати – відволікаючий маневр; хибний слід. При цьому, фраза *neither fish, flesh, nor good red herring* має значення «ні риба ні м'ясо».

Часто колоронім *red* слугує для позначання люті або гніву: *see the red mist*, *see red*, *let the red mist descend* – розлютитися та *red in tooth and claw* – дикий та агресивний. На нашу думку, ми також можемо віднести до цього пункту *red-headed stepchild* – вигнанець, той, якого всі задирають і поводяться жорстоко. Походження цього фразеологізму відноситься до 1830-40-х років, коли в Америку почали прибувати ірландські емігранти. По соціальній шкалі новоприбулі ірландці на той час були десь нижче за вільних темношкірих і жили в сегрегованих громадах. Якщо чоловік одружився з жінкою, у якої була дитина від ірландця, ця дитина ввжалася «плямою» на її репутації, як живий доказ того, що у неї була дитина від «неосвіченого католика-ірландця» [136]. Ця ФО вважається принизливою, хоча багато хто не знає її походження, вона,

як і раніше, образлива для знаючих людей ірландського походження, і її слід уникати у ввічливій розмові [114].

Звертаючись до чотирьох вершників Апокаліпсису, загадних вище у підрозділі 2.2.1, можемо доповнити ряд ФО *Red rider* – Війна як другий вершник.

Компонент *red* може також позначати «дефіцит». Це пов'язано з фактом, що збитки в облікових банківських книгах записувалися червоним чорнилом. Значення компонента *red* у даному випадку тяжіє до кольорової ознаки. Прикладом таких фразеологізмів є *in the red* – у боргах, *out of the red* – вилізти з боргів, *red ink* – збиток, заборгованість.

Red входить до складу ФО *red tape* – канцелярщина; бюрократичний; бюрократизм; бюрократичні процедури і пов'язана з використанням червоної стрічки для скріплення офіційних документів початок 18 століття [95].

Мідна монета теж червоного кольору, отже, *red* у комбінації з *cent* у переосмисленому значенні фразеологізму трактується як «щось зовсім не цінне», «ламаний гріш». Дана словосполука входить до складу й інших ФО: *not to care a red cent* – зовсім не цікавитись, *not worth a red cent* – ламаного гроша не вартий, *not to give a red cent* – зовсім не цінувати, *not to have a red cent* – зовсім не мати грошей.

Явно простежується семантика таких метафор, як *red man* – індіанець та *redneck* — реднек, «село», (зазвичай бідний фермер з півдня США). Шкіра цих людей має червоний відтінок, і лексема на позначення кольору вжита в прямому (первинному) значенні. Однак сама фразема частково переосмислена. У тому ж прямому значенні компонент *red* увійшов і до таких ФО, як *red meat* – червоне м'ясо, (яловичина, баранина), *run a red light* – поїхати на червоне світло, *red-letter day* – щасливий, пам'ятний день, *red hot* – нагрітий до червоного жару; гарячий; полум'яний; розпалений; палкий (або цікавий). *Red* також може виступати в значенні «щось яскраве», «те, що впадає в очі», що

прямо пов'язане зі специфікою самого червоного кольору, наприклад, *to paint the town red* – *бешкетувати, гучно веселитися*.

Зазвичай червоний колір використовується з метою застереження про небезпеку. Така асоціація знайшла своє відображення в наведених ФО: *Red Book* – Червона книга (книга про тварин і птахів, що підлягають охороні через загрозу їх вимирання), *Red Lists* – *Червоні списки* (видання, що інформує про рідкісні види тварин); *on red alert* – бути в стані повної боєготовності. Цей вираз з'явився під час Другої світової війни і використовувався для позначення найвищого рівня бойової готовності [133].

За аналогією зі цими словосполученнями утворилось *the red carpet* – червона доріжка, яка традиційно використовується для позначення маршруту слідування глав держав у церемоніальних і офіційних заходах, а в останні десятиліття стало поширеним явищем також для вшанування знаменитостей на офіційних заходах. Відповідно, *give the red-carpet treatment* та *roll out the red carpet* – поводитись до когось особливо, по-королівськи, гостинно зустрічати важливу особу.

2.2.4. Колоронім *yellow* у складі ФО

Жовтий колір – колір сонячного світла, надії та щастя, має суперечливі асоціації. З одного боку, жовтий колір означає свіжість, щастя, позитив, ясність, енергію, оптимізм, просвітництво, пам'ять, інтелект, честь, вірність та радість, але з іншого боку – боягузтво та обман. Тьмянний жовтий колір може символізувати обережність, хворобу та ревності [103].

Колоронім на позначення жовтого кольору у складі фразеологізмів може наступні значення:

— бульварний: *yellow journal*, *yellow sheet* – жовта преса, *yellow back* – дешевий бульварний роман. Таке значення *yellow* отримав у 1898 році завдяки газетній агітації за війну з Іспанією. Спочатку це був "рекламний трюк з використанням кольорового чорнила" (1895) як посилення на популярного

персонажа Yellow Kid (його одяг був жовтим) у коміксі Річарда Ауткаута "Shantytown" у "New York World" [146].

— боягузливий, підлий: *a yellow streak* – нахил до віроломства, боягузтва, *yellow-belly* – боягуз, *to turn yellow* – злякатися, *yellow dog* – підла, боягузлива, нікчемна людина. Точно не встановлено, чому саме жовтий обрали для позначення боязливості, проте в рамках Абільгенської інквізиції (середина XIII століття), що почалася в 1100-х роках у Франції, еретиків-катарів, що розкаюлися, змушували носити жовті хрести на знак покаяння. Аналогічним чином, євреїв, що широко зневажаються іншими релігіями в той час, змушували носити ті чи інші відзнаки, а до 12 століття єврейські чоловіки в Багдаді носили по два жовті значки (один на голові, інший на шиї). За часів іспанської інквізиції (1478-1834) еретиків одягали туніки з жовтої тканини, так звані санбеніто (на честь святого Бенедикта). Крім того, з кінця Середньовіччя жовтий колір асоціювався з брехливістю, зрадою та зрадою; в цей час Юда часто зображувався в жовтому одязі [140].

— сигнал повітряної тривоги – *yellow alert*. Як було вказано вище, цей вираз з'явився під час Другої світової війни і використовувався для позначення рівня бойової готовності. Жовтий означав низький рівень тривоги [133].

2.2.5. Колоронім green у складі ФО

У багатьох людей зелений колір викликає сильні асоціації з природою і відразу ж навіює думки про соковиту зелень трави, дерев та лісів, і його часто описують як освіжаючий та спокійний [90]. Зелений колір – традиційний позитивний символ. Він скрізь асоціюється зі станом свободи, сприятливим збігом обставин. У широкому сенсі зелений колір асоціюється з весною, молодістю, оновленням, свіжістю і свободою. Однак зелений колір у деяких фразеологізмах може мати негативну конотацію. Наприклад, він може використовуватися для вираження деяких почуттів з негативним відтінком, таких як заздрість і ревності: *green-eyed monster* – ревності, заздрість, *green with*

envy – готовий лопнути від заздрості. Відомий англійський драматург Вільям Шекспір згадував «зелену хворобу» у своїй п'єсі "Антоній і Клеопатра", що була написана у 1607 році, та *green-eyed monster* у п'єсі "Отелло» 1603 року [129].

Отож, виокремлюючи колоронім *green* зі складу ФО, можна виявити наступні значення:

1) «зелений», екологічний: *green energy, green power* – «зелена енергія», екологічно чиста енергія, *green state* – держава, що вважається екорациональною; *go green* – ставати екосвідомим; садівництво: *green fingers, green thumb* – бути вмілим садівником, овочі: *eat one's greens* – їсти овочі, *green stuff* — овочі, зелень;

2) некваліфікований, молодий: *as green as grass, be green, green as a gooseberry, green labor* – некваліфікована робоча сила, а *greenhorn, a green hand* – новачок, людина без досвіду. На нашу думку, сюди ж можна віднести і *one is not as green as one is cabbage-looking* – не такий вже і наївний. Така незвична ФО походить з Йоркширу. Зелений означає наївний чи дурний; капустоподібний – від старого порівняння голови з капустою, оскільки вона приблизно такого ж розміру та форми. Капуста і капустоголовий давно позначають тупу, дурну або наївну людину [105].

3) квітучий, повний сил: *in the green tree* – під час розквіту, процвітання, *in the green wood* – у розквіті сил, *green old age* – здорова або щаслива старість;

4) гроші: *green folding, green paper, long green* та похідні *greenback* – купюра в 1 долар, *to greenwash* – відмивати гроші;

5) свіжий: *a green wound is soon healed* – до весілля загоїться, *green wound* – свіжа рана;

Серед інших ФО з колоронімом *green* можемо виділити наступні: *green about the gills* – мати хворий вигляд, *give the green light* – давати зелене світло, дозволяти, *green room* – акторське фойє (як правило, біля виходу на сцену. ФО пов'язана з початковим оздобленням таких кімнат [93]. *Green shoots* —

ознаки відновлення, походить від назви зелених пагонів у рослин, які символізують здоров'я та зростання. Вперше термін був використаний канцлером Великобританії Норманом Ламонтом для позначення економічного зростання під час економічного спаду у Великобританії 1991 року [95]. *Wear the green willow* – сумувати за коханим, ґрунтується на образному використанні вербової гілки або листя, які традиційно символізували втрачену або нерозділене кохання [125]. *Wigs on the green* – бійка, має ірландське походження і виникла у вісімнадцятому столітті, коли чоловіки зазвичай носили перуки. Якщо починалася бійка, перуки учасників зривалися та валялися на траві [145]. *Rub of the green* – вдача в діяльності або спорті, – старий вираз, що виник під час гри в кеглі на галявині наприкінці 16 століття. Rub – старе англійське слово, що означає проблему, перешкоду чи труднощі, і датується початком XVI століття. При грі в кеглі на галявині століття, трава на газоні могла сприяти або заважати гравцю. У наші дні цей вираз часто використовується у спортивних контекстах [100].

Вірити у вигадки – *believe that the moon is made of green cheese*, вперше з'явилась у XVI столітті. *Green cheese* – це не буквально «зелений сир», а сир, який ще не встиг дозріти. Він був схожий на місяць: круглий, строкатий та кремового кольору [132].

Інша цікава ФО: *sure as God made little green apples* – напевно, справа вірна, сумніватися не доводиться. Автор висловлювання невідомий, також точно не встановлено, чому використовується саме «зелені яблука», але яблука були дуже популярними у Сполучених Штатах у 19 столітті, набагато випереджаючи всі інші фрукти. Крім того, багато хто в той час вважав, що яблуко було забороненим плодом (деякі вчені стверджують, що це була айва), про який йшлося в біблійній історії про Адама та Єву в Едемському саду [112]. Отож, християнин з великою вірою не сумнівається, що Бог створив *little green apples* і все інше на землі.

Остання ФО, яку б ми хотіли виділити з поміж інших – *on God's green earth*. Контекстуально вона не потребує перекладу і використовується для більшої виразності – *Nowhere else on God's green earth will you find as good a deal as this!*, отож, *on God's green earth* можна було б перекласти як «у всьому світі».

2.2.6. Колоронім *blue* у складі ФО

Колір, що позначається словом *blue*, є кольором спокою, розслаблення, занурення в медитацію. Він представляє небо та море і асоціюється з відкритим простором, свободою, інтуїцією, уявою, експансивністю та натхненням [102]. Тем не менш, англійська мова багата на фразеологічні одиниці з негативним значенням.

To feel blue – бути сумним чи пригніченим. *To feel blue* виникло давно, і вперше було зафіксовано у 1385 році. За минулі сторіччя його походження розмилося. Однак, зараз існує декілька теорій походження: синій колір означає безживність, як, наприклад, сині губи та шкіра; також концепт *blue* пов'язаний з дощем і штормами, що сягає корінням у грецьку міфологію, де Зевс викликав дощ, коли йому було сумно; ще одна теорія пов'язана зі старим морським звичаєм – піднімати сині прапори або малювати синю смугу вздовж борту корабля після повернення до порту, якщо капітан загинув під час останнього плавання [107].

Be in a blue funk – у панічному стані, сумний, у депресії. Нам не вдалося визначити етимологію цілого виразу: *funk* – стан тривоги, а колоронім *blue* – виступає підсилювачем (оскільки, як згадано вище, *blue* асоціюється з пригніченням). Подібне пояснення можна використати і для *blue fear* – страх; паніка; розгубленість, де компонент *fear* має відповідний переклад. *Scream blue murder* – кричати на все горло, репетувати. Слово *murder* раніше використовувалося як крик тривоги чи жаху. Колоронім *blue* знову може виступати підсилювачем. Вважається, що можливо, виникнення цієї ФО пов'язано з французькою фразою *morbleu* – «синя смерть» [143].

To look through blue glasses – дивитися на все песимістично, бачити все у непривабливому світлі, мати спотворене уявлення про будь-кого через упереджену думку. Звичайно, окуляри використовуються для виправлення вад зору, але з іншого боку, погано зроблені або неправильно підібрані окуляри будуть викликати спотворення. Оскільки синій колір позначає негативні почуття, *blue glasses* спотворюють погляд, змушуючи людину бачити та ставитись до всього негативно.

Blue in the face – (сперечатися) до посиніння, до знемоги, щосили намагатися домогтися чиеїсь згоди, але, як правило, безуспішно. Оскільки цей вираз використовується в контексті напружених діалогів, *blue in the face* означає, що в організмі того, хто говорить, закінчується кисень, і обличчя набуває синюватого відтінку [76] . Варто відзначити, що інший варіант перекладу може містити кольоропозначення «багрянний» – від гніву, напруги.

To burn with a low blue flame – тихо люто злитися або кипіти від сказу. Ця ФО відноситься до зовнішнього вигляду полум'я в газовому пальнику. Інша подібна ФО, що означає лють або злість – *have a blue fit*.

Цікаво зазначити, що відповідний англійський фразеологізм для позначення улюбленця або фаворита містить колоронім blue та має негативну конотацію – *a blue-eyed boy*.

Цензура або обмеження інформації втілилось у ФО *to blue pencil*: під час Першої та Другої світових війн листи з фронту підлягали цензурі. Деталі, які б могли викрити військову інформацію, викреслювалися синім олівцем. Вважається, що лорд-камергер – чиновник, що займався цензурою драматичних творів та виправляв текст нових п'єс синім олівцем аж до 1968 року [61] .

Серед значень, яких набуває колоронім *blue* у складі ФО, можна виділити такі, що пов'язані з професіями, зокрема, поліцією: *men/boys in blue, blue suits, blue and white. Priest of the blue bag* – жаргонне позначення адвоката, що закріпилося завдяки тому, що у колегії адвокатів загального права сумки адвокатів або червоні або темно-сині. До судів можна брати лише червоні

сумки; сині сумки не можна проносити далі гардеробної [80]. Представник робітничих професій – *blue collar*, буквально «блакитний комірець» з'явився через колір спецодягу.

Безвихідне, скрутне становище уособлюється англійською мовою у фразеологізмі *between the devil and the deep blue sea* – між двох вогнів. Цей вислів існує з 1600-х років і стосується не біблійного диявола, а стику корпусу корабля біля води. Коли моряк намагався полагодити цей шов у шторм, він наражався на серйозну небезпеку випасти за борт і потонути. З іншого боку, якщо не полагодити шов, корабель наповниться водою і затоне. Отож, іншими словами, перед моряком стояли два жахливі вибори: ризикнути своїм життям, щоб полагодити корабель, або ризикнути всім кораблем, не полагодивши його [128]. Інша ФО «морського» походження з негативною конотацією – *hoist the blue peter*, що значить йти, покидати. *The blue peter* – це біло-блакитний прапор, який моряки піднімали перед відпливом з будь-якого місця [98].

Слід зазначити й інші значення кольороконцепту *blue*, наприклад *like a blue streak* – блискавично, дуже швидко та *talk a blue streak* говорити – як заведений. *Blue streak* має декілька теорій виникнення, серед яких існує припущення, що цей вираз є скороченою версією виразу "швидкий як синьохвостий полоз", що позначало дуже швидко ящірку із синім хвостом. Вона рухалася так швидко, що людина могла бачити тільки синю смужку її хвоста. Менш химерне пояснення відноситься до блискавки, що іноді виглядає як блакитна смуга на небі [120].

Blue-sky research — дослідження, що проводяться без конкретної цілі чи застосування та *blue-sky thinking* — творче неупереджене, нестандартне мислення, витання у хмарах. Визначальний для цих ФО компонент *blue-sky* походить від ретроспективи, проведеної Комроу в 1976 по дослідженню, проведеному в 1869, про те, чому небо блакитне [104].

Вдаючись до позитивних конотацій фразеологічних одиниць з концептом *blue* наводимо приклад *blue ribbon* — висока нагорода, головний приз, калька

середньофранцузького *cordon bleu* (блакитна стрічка), яку носили лицарі найвищого лицарського ордена; *blue chip* – це національно визнана, що добре зарекомендувала себе та фінансово стійка компанія. Таку назву ФО отримала від гри в покер, в якій блакитні фішки мають найбільшу цінність.

Стереотипно, *blue* зазвичай асоціюється з чоловіками, хоча в англійській мові існують фразеологічні одиниці для позначення жінок, наприклад *a blue stocking* – «синя панчоха», педантка та *blue hair* – літня жінка. *A blue stocking* був вперше використаний у 18 столітті для позначення групи англійських жінок, які вирішили, що їм краще вести інтелектуальні бесіди з освіченими гостями, ніж сидіти, грати в карти та теревенити. Оскільки, принаймні, одна з їхніх гостей носила недорогі сині панчохи, люди, які не схвалювали такі зустрічі, стали називати цих дам «синіми панчохами». Жінки швидко привласнили собі цей термін, із задоволенням називаючи свою групу «Товариством синіх панчох» [77]. Щодо *blue hair*, то з 1930-х років і приблизно до середини 1970-х років можна часто було побачити жінок із сріблястим волоссям, забарвленим у синій колір. Засіб, яким користувались ці жінки, називався синім ополіскувачем, розведеною фарбою для волосся. Деякі марки обіцяли перетворити сиве або біле волосся, яке часто набувало небажаного жовтого відтінку, на щось привабливіше. Якщо все було зроблено правильно, засіб надавав сивому волоссю виразного сріблястого відтінку, близького до платинового блонду. При невдалому застосуванні, як це часто траплялося, волосся ставало синім, фіолетовим або синювато-фіолетовим [104].

Компонент *blue* входить до складу таких фразеологізмів: *once in a blue moon* — коли-не-коли, дуже рідко, *black and blue* – побитий (у синцях), *blue rose* – щось недосяжне, того чого не має у природі, *blue blood* – «блакитна кров», аристократичне походження, *till all is blue* – до крайності, до межі. У фразеологічній одиниці компонент *blue* може вказувати на втрату рівноваги, викликану надмірним вживанням алкоголю *drink till's all blue* – допитися до білої гарячки, відповідно *blue around the gills* — виглядати хворим, п'яний.

2.2.7. Колоронім *purple* у складі ФО

В англійській мові з колоронімом *purple* існує декілька фразеологізмів— метафор. Один з них *a purple patch* – краще місце в літературному творі. Це переклад латинського *purpureus pannus*, взятий із "Ars Poetica" римського поета Горация: 'Works of serious purpose and grand promises often have *a purple patch* or two stitched on, to shine far and wide' [113].

До таких фразеологізмів, як *born in (or to) the purple* – бути знатного роду та *to marry into the purple* – взяти шлюб з членом королівської сім'ї назва кольору ввійшла в переносному значенні (*purple* – королівський пурпур). У давнину пурпурний одяг носили тільки королівські та імператорські сім'ї через рідкість і дорожнечу барвника. *Народжений у пурпурі* може мати конкретне посилення те що, візантійські імператриці народжували у кімнаті палацу, стіни якої були облицьовані пурпурним каменем порфіром. Принца та принцесу, що народжувались в такій кімнаті, називали *Порфірогенітос* або *Порфірогеніта* відповідно [78].

2.2.8. Колоронім *pink/rose* у складі ФО

На позначення рожевого кольору існує дві лексеми – *rose (rosy)* та *pink*. Вочевидь простежується психологічне тлумачення рожевого кольору в семантиці певних фразеологізмів. З рожевим пов'язані позитивні переживання, радість та відкрите ставлення до світу. ФО типу *to see everything through rose-coloured spectacles* – бачити все в рожевому світлі, *to take a rosy view of smth.* – оптимістично дивитися на щось, *be tickled pink* – дуже радий, *rosy in the garden* – усе гаразд побудовані саме на цій асоціації.

З рожевим кольором як здоровим кольором обличчя пов'язані такі ФО: *the pink of health* – здоровий на вигляд, *in the pink* – у розквіті сил, у чудовому стані здоров'я.

Колоронім *pink*, маючи ознаку кольору, є складовою частиною такої ФО, як *pink slip* – повідомлення про звільнення, що друкувалося на рожевому

папері, щоб виділятися серед інших паперів, які отримували працівники; *pink elephants/spiders* – галюцинації, спричинені вживанням наркотиків або алкоголю. Фразеологізм *pink elephants* з'явився ще у ХІХ столітті. У 1883 Лондонському зоологічному саду зимували азіатський слон-альбінос, що насправді мав червонувато-коричневий або рожевий колір. У Таїланді їх називають *chang rhueak*, що у перекладі означає «рожевий слон». Лондонські журналісти та городяни були розчаровані, дізнавшись, що нібито «білий» слон-альбінос зовсім не білий, а брудно-рожевий. Такий рідкий вид слонів став асоціюватися з галюцинаціями тих, хто вживав алкогольні напої, а згодом, після оповідання Джека Лондона “*John Barleycorn*” значення тільки закріпилося: “There are, broadly speaking, two types of drinkers. There is the man whom we all know, stupid, unimaginative, whose brain is bitten numbly by numb maggots; who walks generously with wide-spread, tentative legs, falls frequently in the gutter, and who sees, in the extremity of his ecstasy, blue mice and *pink elephants*. He is the type that gives rise to the jokes in the funny papers” [109].

Серед фразеологізмів з колоронімом *pink* є й такі, до складу яких цей компонент увійшов ні за кольоровою ознакою, ні на основі психологічного трактування. Наприклад, *the pink of perfection* – верх досконалості, *pink tea* – званий чай, *paint/strike me pink* – щоб мене лиха година побила.

Також зазвичай рожевий колір зазвичай асоціюється з любов'ю та романтикою та якостями, які часто вважаються жіночими – м'якість, доброта, турбота та співчуття [91], і саме така асоціація спровокувала виникнення нових суто «жіночих» ФО: *pink it and shrink it* – буквально «зменшити та зробити рожевим» (стратегія, що використовується в маркетингу та виробництві товарів для жінок, в якій існуючий продукт (особливо для чоловіків) просто зменшується і стає рожевим) [92], *pink tax* – «рожевий податок» (прихована націнка на жіночий асортимент) [110], *pink wave* – велика кількість жінок-кандидатів на політичні посади протягом певних виборів або сплеск виборців, які підтримують жінок-кандидатів [124] та *pink-collar* – загальна збірна назва

«жіночих» професій: секретарки, няні та ін [111]. Такі ФО не мають відповідників українською мовою, тому мають перекладатися описово.

2.2.9. Колоронім *brown* у складі ФО

Brown як і більшість темних кольорів, асоціюється з негативними емоціями [89]. Це пов'язано з дуже старим вживанням коричневого кольору, оскільки *brown* означав «похмурий», «темний» у більш широкому розумінні, ніж сьогодні, і, отже, у переносному сенсі використовується як «похмурий», «серйозний» [120]. Про це свідчать ФО *in a brown study* – у (похмурому) роздумі; у міркуванні, у глибокій замисленості. Інший негативний зміст, вкладений у кольороконцепт *brown* – розлючений, роздратований: *browned, browned off* [141].

Brown nose – підлабузнюватися, підлабузник, тобто добиватися доброго ставлення, вигоди, користі тощо лестощами, догідливістю, вихвалянням і т. ін. [85].

Brown bottle flu також має негативну конотацію, насамперед пов'язану з вживанням алкоголю, буквально «похмілля» – похмілля або нездужання від випитого (ймовірно, від пива, яке часто продається у коричневих пляшках) [83].

Brown out має значення «partial blackout» – ФО, що вперше з'явилась у період Другої Світової Війни у 1942 році у значенні «згасити світло як запобіжний засіб від повітряних налетів» [86].

Цікаво, що деякі з ФО з компонентом *brown* протиставляються відповідним ФО з компонентом *green*: *brown energy* – *green energy*, *brown power* – *green power*, *brown thumb* – *green finger*. *Brown energy* та *brown power* виробництво електроенергії із традиційних джерел, що забруднюють довкілля [84]. *Brown thumb* – важка рука або невмілий садівник.

Однак, на противагу вищезазначеним ФО кольороконцепт *brown* може означати стікість та надійність, асоціюючись з землею [129]. Прикладом саме такого значення слугує *do (something) up brown* – to do something to the

maximum degree or with the maximum effect or impact, отож означає «робити ґрунтовно» або «надійно» [129]. З колоронімом *brown* існує лише один фразеологізм-порівняння, зафіксований у фразеологічних словниках. *As brown as a berry* означає «зовсім темний, дуже загорілий, шоколадного кольору». Це порівняння вперше з'являється в "Кентерберійських оповідях" Чосера наприкінці 14 століття. Чосер використовує цей вираз двічі – один раз для опису коня (*palfrey*), і вдруге в для опису людини. Існує думка, що Чосер мав на увазі якусь сільськогосподарську злакову рослину, яку в ті часи також називали «ягодою», а не фруктом, з яким ми зараз асоціюємо це слово [82].

У таких ФО, як та *brown bread* та *brown bagger* – компонент *brown* має своє первинне значення «коричневий». *Brown bread* – хліб з непросіяної муки; *brown bagger* походить від звичайного коричневого паперового пакету та означає людину, що носить із собою обід на роботу або заняття, відповідно *brown bagging* – звичка носити обід на роботу або заняття. Проте в Америці, починаючи з 1960-х років, така ФО переважно використовувалося щодо осіб, які приносили власні спиртні напої в коричневому паперовому пакеті у громадське місце чи ресторан, що не має ліцензії на їх продаж [61].

2.2.10. Колоронім *grey* у складі ФО

Сірий – це відтінок між чорним та білим. У ряді ФО сірий колір використовується для позначення чогось, що знаходиться між чорним та білим або крайнощами формальності та неформальності, законності та незаконності, наприклад як *grey area* – незрозуміла\невизначена ситуація.

Колоронім *grey* у первинному значенні, увійшов до складу таких ФО, як *grey matter* – сіра речовина головного мозку або *little grey cells* – клітини сірої речовини; *all cats are grey in the dark* – уночі всі коти сірі, *as grey as lead* – сірий, як свинець, *as grey as a bats wing* – сірий, як миша. Крім того, сірий колір використовується для позначення сивого волосся, яке символізує старість, як-от *grey hair* – сивина.

Цікаво розглянути етимологію наступних ФО: *grey eminence* – сірий кардинал, *grey suits* – тіньова опозиція та *grey power* – «влада сивих». *Grey eminence* – французький термін *éminence grise*, що буквально означає «сіра вищість», використовується в англійській та французькій мовах для позначення людини, яка має владу та вплив у певній сфері, не займаючи офіційної посади. Спочатку він був застосований до Франсуа Леклерка дю Трембле (1577-1638), відомого як преподобний Жозеф. Французький монах-капуцин був таємною довіреною особою кардинала Рішельє, який, будучи головним міністром Людовіка XIII з 1624 по 1642, практично керував Францією. Завдяки владі та впливу, якими володіли кардинал Рішельє і Франсуа Леклерк дю Трембле, Франсуа Леклерк дю Тремблей був прозваний l'Éminence grise через сірий колір капучинів, щоб відрізнити його від Рішельє і асоціювати з ним [123].

Grey suits або *men in grey suits*, на нашу думку, безпосередньо пов'язано з цією ФО, оскільки *grey suits* – люди, які мають владу та впливом, але з якихось причин суспільство їх не помічає, вони залишаються в тіні [94].

Grey power – вплив літніх людей на громадсько-політичну діяльність або боротьба літніх американців за збільшення соціальних гарантій [61].

2.3 Класифікація за способом перекладу

При перекладі встановлюються мовні відповідності між вихідною мовою і мовою перекладу, зіставляються не тільки мовні форми, але також і мовне бачення світу і ситуації спілкування поряд з широким колом позамовних чинників, що визначаються загальним поняттям культури.

С. Г. Тер-Мінасова у своїй роботі зазначає, що при перекладі наявний не тільки контакт двох різних мов, а й співдотик різних двох культур [48].

Поля основних кольорів в українській та англійській мовах збігаються. Незважаючи на цей факт, існують істотні відмінності в сприйнятті колірного простору в носіїв цих мов. До того ж, при перекладі кольоропозначень слід враховувати ту обставину, що значення деяких слів розпливчасті,

кольоропозначення відповідають не певній одній точці колірнього простору, але цілій його сфері.

Базуючись на класифікаціях способів перекладу, перелічених у розділі 2.1 у нашому дослідженні ми можемо виокремити чотири основні групи (Додаток В):

- 1) повний фразеологічний еквівалент;
- 2) частковий фразеологічний еквівалент;
- 3) калькування;
- 4) описовий переклад.

Ми не включаємо обертональний переклад та вибіркового фразеологічного еквіваленту у наше дослідження, оскільки воно базується на окремих фразеологічних одиницях, що було виділено з одномовних та двомовних словників. Обертональний переклад та вибіркового фразеологічного еквіваленту вимагають наявності контексту та більш детальний аналіз англійських та українських джерел.

Наведемо декілька прикладів, що ілюструють кожен з виділених способів перекладу:

1) повний фразеологічний еквівалент: *a blue stocking* – «синя панчоха», педантка, *the red-light district* – квартал червоних ліхтарів, *black market* – чорний, нелегальний ринок, *as black as night* чорний – як ніч, *white magic* – біла, світла магія.

2) частковий фразеологічний еквівалент: *to see everything through rose-coloured spectacles* — бачити все в рожевому світлі, *blue fear* – страх, паніка, розгубленість, *the red carpet* – червона доріжка, *run a red light* – поїхати на червоне світло, *not be as black as you are painted* – не такий страшний чорт, як його малюють.

Часткові еквіваленти, володіючи подібним значенням, у той же час мають відмінності у внутрішній структурі, а також можуть не збігатися за деякими іншими критеріями (інша синтаксична побудова, сполучуваність).

3) калькування: *red lamp* – червоний ліхтар (знак будинку розпусти), *blue screen of death* – синій екран смерті, *pink-collar* – рожевий комірець, представниця суто "жіночої" професії, *grey power* – «влада сивих».

Для даного способу дуже важлива вмотивованість значення фразеологічної одиниці в цілому значеннями її компонентів, тобто можливість донести до реципієнта суть всього фразеологізму, а не переклад його окремих частин. Представляючи собою дослівний переклад, калькування можливе далеко не завжди, тому що послівне передавання змісту фразеологізму може призвести до повної втрати його значення.

4) описовий переклад: *back/beyond of the black stump* – по «той бік», на краю світу, у чорта на куличках, *of the blackest dye* – запеклий, до мозку кісток, *show the white feather* — злякатися, виявити боягузтво, *as red as a cherry* – кров з молоком, рум'яний, *roll out the red carpet* – поводитись до когось особливо, *between the devil and the deep blue sea* – між двох вогнів, *one is not as green as one is cabbage-looking* – не такий вже і наївний, *pink wave* – велика кількість жінок-кандидатів на політичні посади протягом певних виборів або сплеск виборців, які підтримують жінок-кандидатів, *men in grey suits* – тіньова опозиція.

Результати аналізу в рамках нашої вибірки наведено у графіку (Додаток Г): повний фразеологічний еквівалент складає 14%, частковий фразеологічний еквівалент – 15%, калькування – 4% і описовий переклад 67%.

Проведений аналіз фразеологізмів з кольорокомпонентом англійської та української мов дозволяє розширити наші знання про способи перекладу кольоропозначень і виявити їх особливості лінгвістичного характеру. Таким чином, переклад ФО з англійської мови українською є досить складним завданням і здійснюється за допомогою різних перекладацьких прийомів, що створюють наочний образ, несуть додаткову інформацію і надають певні емоційно-експресивні відтінки.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Фразеологічні одиниці з компонентами кольору становлять значну кількість у словниковому складі англійської та української мов. Переосмислення прямого номінативного значення колоронімів розширює асоціативні похідні, утворюючи весь спектр конотацій, нових прагматичних і модально-оцінних значень. Переклад фразеологізмів вважається одним з найскладніших і найцікавіших завдань сучасного перекладознавства і вимагає виділення способів перекладу. О. В. Кунін виділяє шість типів (повний та частковий фразеологічні еквіваленти, калькування, обертональний переклад, вибірковий фразеологічний еквівалент та описовий переклад); Р. П. Зорівчак три: відтворення фразеологічними способами, метод фразеологічного калькування та описове відтворення фразеології оригіналу.

Нами було проаналізовано 270 фразеологічні одиниці з колоронімами “black”, “white”, “red”, “yellow”, “green”, “blue”, “pink/rose”, “purple”, “brown”, та “grey”. Дослідження показало, що ідіоматична картина світу англійської мови в рамках нашої вибірки за кількісним складом ФО має наступний вигляд: black – 19%, white – 16%, red – 18%, yellow – 3%, green – 14%, blue – 14%, pink/rose – 6%, purple – 1%, brown – 5%, grey – 4%, отож black, red, white, green, blue – основні кольори. Ми розділили наведені фразеологічні одиниці на чотири основні групи способів перекладу: повний фразеологічний еквівалент складає 14%, частковий фразеологічний еквівалент – 15%, калькування – 4% і описовий переклад 67% відповідно.

Досліджені етимологічні відомості розкривають історію походження деяких фразеологізмів з колоронімами, особливості їх уживання, які пов'язані з традиціями, менталітетом, реаліями сьогодення, різноманітністю культурних, історичних традицій, соціально-економічними особливостями, а також світосприйняттям різних народів. Незважаючи на деякі розбіжності у вживанні назв кольорів у різних мовах, переважна більшість ФО англійської мови при перекладі на українську зберігає свою структуру.

ВИСНОВКИ

Культура кожного народу багатосистемна і багаторівнева, і колір – один з її важливих концептів. Слід зазначити, що кольори знаходять своє відображення не лише в культурі, але й в мові. Кольорокомпоненти відображають традиції того чи іншого етносу і є невидимою частиною картини світу.

Картина світу – це сформована в свідомості модель навколишньої реальності. Поняття «картини навколишнього світу» зустрічається в працях античних філософів та мислителів, і згодом продовує розвиватися завдяки вченим XIX – початку XX ст.. На сучасному етапі розвитку картина світу — цілісний образ світу, що має історично обумовлений характер, особливий тип теоретичного знання та теоретичну модель досліджуваної реальності.

Картину світу можна представити за допомогою часових, просторових, етичних, кількісних та інших параметрів. Було визначено, що навколишній світ людини представлений в чотирьох формах: реальний світ, культурна (або понятійна) картина світу, мовна та концептуальна картина світу. Реальний світ є об'єктивною даністю, тобто, це світ, що оточує людину; концептуальна картина світу залежить від культурного і фізичного досвіду та виражена знаннями, що стало результатом розумового відображення дійсності і підсумком чуттєвого пізнання; культурна картина світу є відображенням реальної картини світу через уявлення індивідуума, отриманих за допомогою органів почуттів, оброблених свідомістю (колективною та індивідуальною), іншими словами, це світогляд людини. З поміж усіх картин світу, мовна картина є формотворчою. Мовна особистість в змозі змінювати відображення світу в мові, і таким чином, мовна картина світу формує тип ставлення людини до світу і самого себе як елементу світу.

Фразеологія вважається вираженням культури народу, зокрема матеріальної та духовної. Як самостійна дисципліна фразеологія виникла порівняно недавно, отож ще не існує єдиної семантичної класифікації

фразеологізмів. Однією з найвідоміших класифікацій фразеологічних одиниць у російському мовознавстві з точки зору їхньої семантики є класифікація, запропонована академіком В. В. Виноградовим. В її основі лежить ступінь видозміни значення слова в різних синтаксичних і стилістичних умовах фразоутворення.

Фразеологічна одиниця є основною одиницею фразеології, під якою розуміють відносно стійку структурно-семантична єдність лексико-граматичних утворень. ФО характеризуються низкою ознак, що дозволяють вважати їх самостійними одиницями мови, відмінними від слова, звичайного словосполучення та речення.

Мовна картина світу природним чином пов'язується з фразеологічним складом мови і провокує появу фразеологічної картини світу. Фразеологічна картина світу – універсальна, властива всім мовам, образна система особливих мовних одиниць, що передають особливості національного світобачення; вона слугує висловлюванням менталітету і духу народу, його пізнання світу. Фразеологічна картина світу має ряд ознак, як-от універсальність, антропоцентризм та експресивність.

З кінця ХХ століття поняття «концепт» починає привертати до себе увагу вчених, які вважали, що дослідження концептів мови може зробити великий внесок у розвиток когнітивної лінгвістики. Концепт – це комплексна мислительна одиниця, що виникає у свідомості людини в результаті діяльності, досвідченого розуміння світу, розумових операцій з вже існуючими у свідомості людини концептами, з мовного знання.

Здатність розрізняти кольори – це суттєва частину можливостей чуттєвого і, зокрема, зорового сприйняття людини. Концепт «колір» об'єднує у собі весь комплекс явищ, що нас супроводжує. Сприйняття кольору найбільш значуще, найбільш дієве і складне з усіх фундаментальних властивостей, що надані людині природою. У повсякденному житті людина звикає до постійної присутності кольору, і без нього може почуватися дискомфортом і незвично.

Людське око фізично може сприймати мільйони кольорів, але ми не розпізнаємо ці кольори однаково. Крім наших індивідуальних біологічних особливостей, сприйняття кольору меншою мірою пов'язане з тим, як ми бачимо те, що є насправді, і більшою мірою з тим, як мозок інтерпретує кольороконцепти, тож сприйняття кольору суб'єктивне і залежить від особистого досвіду. Особистісно забарвлене ставлення до світу відбувається на рівні лексичних значень, фразеологічних одиниць, прислів'їв, приказок тощо.

Для перекладу фразеологізмів застосовуються способи передачі цільовою мовою, запропоновані О. В. Куніним та Р. П. Зорівчак: повний та частковий фразеологічні еквіваленти, калькування, обертональний переклад, вибіркового фразеологічний еквівалент та описовий переклад, відтворення фразеологічними способами, метод фразеологічного калькування та описове відтворення фразеології оригіналу.

Ми дослідили 270 фразеологічні одиниці з колоронімами і виявили, що ідіоматична картина світу англійської мови в рамках нашої вибірки за кількісним складом ФО має наступний вигляд: black – 19%, white – 16%, red – 18%, yellow – 3%, green – 14%, blue – 14%, pink/rose – 6%, purple – 1%, brown – 5%, grey – 4%, отож black, red, white, green, blue – основні кольори картини світу англійської мови. Наведені фразеологічні одиниці було поділено на чотири основні групи способів перекладу: повний фразеологічний еквівалент складає 14%, частковий фразеологічний еквівалент – 15%, калькування – 4% і описовий переклад 67% відповідно.

Досліджені фразеологічні одиниці допомагають зрозуміти вірування, традиції, культуру, менталітет, реалії тощо носіїв англійської мови, що полегшує процес перекладу і, в свою чергу, підвищує якість готового перекладеного матеріалу і, відповідно, комунікацію у ланцюжку «дійсність – автор – текст – перекладач – переклад – читач».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев С. С. О цвете и красках. М.: Искусство, 1962. 205 с.
2. Алехина А.И. Фразеологическая единица и слово: К исследованию фразеологической системы. Минск: Изд-во Белорус. ун-та им. В.И. Ленина, 1979. 152 с.
3. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1993. 208 с.
4. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: Попытка системного описания. Вопросы языкознания. 1995. №1. 145 с.
5. Арбекова Т. И. Лексикология английского языка (практический курс): учебное пособие для 2–3 курсов институтов и факультетов иностранного языка. М.: Высшая школа, 1977. 276 с.
6. Аскольдов С.А. Концепт и слово // С.А. Аскольдов Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. М., 1997. С. 267-279
7. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
8. Белолобская В.Г. Концепт "цвет" как компонент национальной картины мира на материале эвенского языка. Филология: научные исследования. 2020. № 1. С. 56-65.
9. Блох М. Я. Проблема понятий концепта и картины мира в философии языка. Преподаватель XXI век. 2007. № 1. С. 101-105
10. Брутян Г. А. Язык и картина мира. Научные доклады высшей школы. Философские науки. 1973. № 1. С. 84-112
11. Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. М.: Наука, 1986. 342 с.
12. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова. М., 1986. с. 89-105.

13. Власенко Л. В., Тригуб І. П., Фразеологічні одиниці та їх класифікація. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. №39 том 3. с. 10-13
14. Власова Е. А. Соотношение понятий "язык", "культура" и "картина мира". Филологические науки. Вопросы теории и практики. 2012. № 7 (18): в 2-х ч. Ч. I. С. 61-65
15. Гак В.Г. Опыт объяснения некоторых семантических механизмов пословицы. Паремнологические исследования: сборник статей. М., 1984. С.149-177
16. Гутовская М. С. Этноспецифичность фразеологической картины мира и факторы, ее порождающие. Веснік БДУ. 2014. № 2. С. 48-53
17. Давидович М.С., Ковальчук І.С. Значення та роль колоронімів у фразеологічному фонді англійської мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. Сер. Філологія. 2017. №31, том 3. С. 35–37
18. Добровольский Д. О., Малыгин В. Т., Коканина Л. Б. Сопоставительная фразеология (на материале германских языков). Владимир. 1990. 80 с.
19. Жуков В.П. Русская фразеология. Учебное пособие для филологических специальностей вузов. Учебное издание. М.: Издательство «Высшая школа», 2006. 320 с.
20. Золотых Л. Г. Когнитивно-культурологический аспект исследования фразеологии. Гуманитарные исследования. 2012. № 2. с. 62-65.
21. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1989. 216 с.
22. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. Львів: Вища шк., 1983. 156 с.

23. Карасик В.И., Слышкин Г.Г. Базовые характеристики лингвокультурных концептов. Антология концептов. Волгоград, 2005. С.13-15
24. Караулов Ю. Н. Языковое сознание, языковая картина мира, менталитет. Вавилонская башня-2: Слово. Текст. Культура: Ежегодные чтения памяти кн. Н. С. Трубецкого 2002-2003 «Евразия на перекрестке языков и культур». М.: МГЛУ, 2003. 232 с.,
25. Касавин И.Т. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. М. : «Канон» : РООИ «Реабилитация», 2009. 1248 с.
26. Клюева В.Н. Прилагательные, обозначающие цвет, во фразеологических единицах. Уч. зап. 1-го МГПИИЯ, Том X. — М., 1956, с. 3-18.
27. Кнодель Л. В. Английская цветная идиоматика: монография. Киев: ФОРМАНДИБА Т. П., 2019. 320 с.
28. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Учебное пособие. Москва, 1999. 136 с.
29. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов : Навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 458 с.
30. Кубрякова Е.С. Языковое сознание и языковая картина мира. Филология и культура. Материалы международной конференции. Тамбов, 1999. С.6-13
31. Кулинская С.В. Концепт «цвет» и языковая личность. Вестник Краснодарского университета МВД России. 2013. № 3 (21), с. 84-87
32. Кунин А.В. Английская фразеология. М.: Высшая школа, 1990. 276 с.
33. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. М., 1996. 381 с.
34. Кунин, А. В. Теория фразеологии Шарля Балли. Иностранные языки в школе.1966. №3. С. 17.

35. Лазарев М.А. Языковая картина мира: анализ теоретических подходов. *Humanity space International almanac*. 2014. VOL. 3, № 3. С. 465-475
36. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу. *Мовознавство*. 2004. № 5-6. с. 36-41.
37. Лихачёв Д.С. Концептосфера русского языка. *Русская словесность: Антология*. М.: Academia, 1997. С. 28-37
38. Маслова В.А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Академия, 2001. 208 с.
39. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику: учеб. пособие. М.: ФЛИНТА, 2018. 296 с.
40. Попова З. Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М.: АСТ; Восток-Запад, 2007. 320 с.
41. Попова, З.Д., Стернин, И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж: Истоки, 2001. 191 с.
42. Почепцов О.Г. Языковая ментальность: способ представления мира. *Вопросы языкознания*. 1990. № 6. С.110-122
43. Прищенко С.В. Кольорознавство: навчальний посібник / за редакцією професора Є.А.Антоновича. Київ: ДАКККіМ, 2009. 358 с.
44. Серебренников Б.А., Кубрякова Е.С., Постовалова В.К, Телия В.Н., Уфимцев А. А. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М.: Наука, 1988. 295 с.
45. Смирницкий А. И. К вопросу о слове (проблема отдельности слова) // *Вопросы теории и истории языка*. М., 1992. 112 с.
46. Соколова К. А. Структурно-семантические особенности фразеологизмов с цветовым компонентом в западно-романских языках (на материале испанского, французского и итальянского языков) : дис. канд. фил. наук : 10.02.05. Санкт-Петербург, 2016. 247 с.
47. Тер-Минасова С.Г. Война и мир языков и культур. М.: Слово/Slovo, 2008. – 334 с.

48. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. (Учеб. пособие) — М.: Слово/Slovo, 2000. 624 с.
49. Хайруллина Р.Х. Фразеологическая картина мира: от мировидения к миропониманию. Уфа: Изд-во БГПУ, 2008. 300 с.
50. Шамсутдинова Л.Р. О Соотношении языковой и фразеологической картин мира. *Фундаментальные исследования*. 2015. № 2-18. С. 4100-4104
51. Ючковская Л. Т. К вопросу о фразеологической картине мира. *Вестник Югорского государственного Университета*. 2015 г. №1 (36). С. 161–164
52. Яковлев А.А. Языковая картина мира как лингвистическое понятие: обзор российских публикаций последних лет. *Вестник НГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2017. №2. С. 5-20

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

53. Slovar-Vocab.com. Английские словари : веб-сайт. URL: <https://slovar-vocab.com/> (дата звернення: 02.11.2021).
54. Академічний тлумачний словник. Словник української мови : веб-сайт. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 15.09.2021).
55. Біле бидло. Соціологія : веб-сайт. URL: <https://uk.погода-синоптик.pp.ua/2296568/1/bile-bidlo.html> (дата звернення: 19.11.2021).
56. ЕВОЛЮЦІЯ НАУКИ ПРО КОЛІР. Академія кольору : веб-сайт. URL: https://www.koloristika.in.ua/t_enk.php (дата звернення: 08.08.2021).
57. Иванова, К.Д. «Цветовая картина мира» в романе Г. Уэллса «Человек-невидимка». *Язык как структура и социальная практика*. Хабаровск, 2018. Вып. 15. С. 50-61. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=35028680> (дата звернення: 21.09.2021).
58. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке. LiveLib : веб-сайт. URL: <https://www.livelib.ru/book/1000606757-obektivnaya->

kartina-mira-v-poznanii-i-yazyke-gennadij-kolshanskij (дата звернення: 24.10.2021).

59. Конспект лекцій по дисципліне «Теорія цвета и цветовоспроизведения» : веб-сайт. URL: <https://www.belstu.by/Portals/0/userfiles/87/KONSPEKT-LEKCIJ> (дата звернення: 23.09.2021).

60. Пословицы русского народа : веб-сайт. URL: https://librebook.me/poslovice_russkogo_naroda (дата звернення: 11.12.2021).

61. Словари и энциклопедии на Академике. Академик: веб-сайт. URL: <https://academic.ru/> (дата звернення: 28.12.2021).

62. Сорохан Г.М. Колоратив чорний у фразеології як вияв ментальності нації. Филологические науки : веб-сайт. URL : http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Philologia/59231.doc.htm (дата звернення: 05.11.2021).

63. Спектральный состав света : веб-сайт. URL: http://phys.bspu.unibel.by/static/lib/inf/int/htmlbook/pr_93.html (дата звернення: 20.09.2021).

64. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с. URL: https://www.academia.edu/19314183/Selivanova_O_O_Suchasna_lingvistyka_napriamy_ta_problemy_1576 (дата звернення: 21.09.2021).

65. Таємнича мова кольору : веб-сайт. URL: <https://nataliayatsenko.wixsite.com/kerivnukgurtka/kopiya-moya-ditina-talant-1> (дата звернення: 08.10.2021).

66. Тягар білої людини. Юніопедія : веб-сайт. URL: <http://surl.li/begfx> (дата звернення: 19.11.2021).

67. Філософський енциклопедичний словник : веб-сайт. URL: <http://surl.li/aanyb> (дата звернення: 23.09.2021).

68. Чорний. Звідки бере витoki символіка цього кольору? : веб-сайт. URL: <https://scoolbylife.ru/psihologija/8586-chornij-zvidki-bere-vitoki-simvolika-cogo-koloru.html> (дата звернення: 25.11.2021).

69. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка. Twirpx : веб-сайт. URL: <https://www.twirpx.com/file/2129488/> (дата звернення: 11.09.2021).

70. Що означає червоний колір. Dovidka.biz.ua : веб-сайт. URL: <https://dovidka.biz.ua/shho-oznachaye-chervoniy-kolir/> (дата звернення: 15.12.2021).

71. Этот цвет запрещен в Японии! История эволюции цвета и моды в Японии. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=fAkz6gacFAg> (дата звернення: 02.09.2021).

72. Andrews, Evan. "When Did the White Flag Become Associated with Surrender?" History.com. Accessed October 21, 2021. <https://www.history.com/news/when-did-the-white-flag-become-associated-with-surrender>.

73. Bally, Charles. "Traité De Stylistique Française." *Traité De Stylistique Française* / Par Ch. Bally. Accessed September 20, 2021. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k166222b.image>.

74. "Beyond the Black Stump." TheFreeDictionary. Accessed October 7, 2021. <https://idioms.thefreedictionary.com/beyond+the+black+stump>.

75. "Big White Chief." The Free Dictionary. Accessed October 16, 2021. <https://idioms.thefreedictionary.com/big+white+chief>.

76. "Blue in the Face." Idiomic.com. Accessed November 22, 2021. <http://idiomic.com/blue-face/>.

77. "Bluestocking - Definition, Meaning & Synonyms." Vocabulary.com. Accessed December 3, 2021. <https://www.vocabulary.com/dictionary/bluestocking>.

78. "Born in the Purple Idiom, Proverb." Alien Dictionary. Accessed December 13, 2021. <https://www.aliendictionary.com/en/idiom/born+in+the+purple>.

79. Braem, Harald. "The Power of the Colours: Meaning & Symbolism." Accessed September 25, 2021. <http://surl.li/bdmuu>.
80. "Brewer's: Barristers' Bags." Infoplease. Accessed November 28, 2021. <https://www.infoplease.com/dictionary/brewers/barristers-bags>.
81. "Brewer's: White Stone." Infoplease. Accessed October 9, 2021. <https://www.infoplease.com/dictionary/brewers/white-stone>.
82. "Brown as a Berry." World Wide Words. Accessed January 8, 2022. <https://www.worldwidewords.org/qa/qa-bro4.htm>.
83. "Brown Bottle Flu." The Free Dictionary. Accessed December 28, 2021. <https://idioms.thefreedictionary.com/Brown+bottle+flu>.
84. "Brown Power." The Free Dictionary. Accessed January 5, 2022. <https://idioms.thefreedictionary.com/brown+power>.
85. "Brown-nose and Brownnose." Grammarist. Accessed December 27, 2021. <https://grammarist.com/compound-words/brown-nose-and-brownnose/>.
86. "Brown-out (n.)." Etymology. Accessed January 5, 2022. <https://www.etymonline.com/word/brown-out>.
87. Casaponsa, Aina, and Panos Athanasopoulos. "The Words That Change What Colours We See." Accessed October 01, 2021. <https://www.bbc.com/future/article/20180419-the-words-that-change-the-colours-we-see>.
88. "Celebrities Back 'black Dog' Campaign to Defeat Depression." The Guardian. Accessed November 03, 2021. <https://www.theguardian.com/society/2011/jul/24/mental-health-black-dog-sculpture-campaign>.
89. Cherry, Kendra. "How Does the Color Brown Affect Your Mood?" Verywell Mind. Accessed December 25, 2021. <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-brown-2795816>.

90. Cherry, Kendra. "How Does the Color Green Make You Feel?" Verywell Mind. Accessed October 30, 2021. <https://www.verywellmind.com/color-psychology-green-2795817>.
91. Cherry, Kendra. "The Color Psychology of Pink." Verywell Mind. Accessed December 19, 2021. <https://www.verywellmind.com/the-color-psychology-of-pink-2795819>.
92. Contrera, Jessica. "The End of 'shrink It and Pink It': A History of Advertisers Missing the Mark with Women." The Washington Post. Accessed December 19, 2021. https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/the-end-of-shrink-it-or-pink-it-a-history-of-advertisers-missing-the-mark-with-women/2016/06/08/3bcb1832-28e9-11e6-ae4a-3cdd5fe74204_story.html.
93. "Green Room." The Free Dictionary. Accessed November 2, 2021. [https://idioms.thefreedictionary.com/green room](https://idioms.thefreedictionary.com/green+room).
94. "GREY SUIT: Meaning & Definition for UK English." Lexico Dictionaries | English. Accessed January 10, 2022. https://www.lexico.com/definition/grey_suit.
95. Halton, Clay. "Green Shoots." Investopedia. Accessed November 3, 2021. <https://www.investopedia.com/terms/g/green-shoots.asp>.
96. Heidegger, Martin. "Sein Und Zeit." Accessed November 15, 2021. <https://ru.scribd.com/doc/207133458/Heidegger-1927-Sein-und-Zeit-pdf>.
97. "Hit the White Idiom, Proverb." Alien Dictionary. Accessed October 10, 2021. [https://www.aliendictionary.com/en/idiom/hit the white](https://www.aliendictionary.com/en/idiom/hit+the+white).
98. "Hoist the Blue Peter." The Free Dictionary. Accessed December 1, 2021. [https://idioms.thefreedictionary.com/hoist the blue peter](https://idioms.thefreedictionary.com/hoist+the+blue+peter).
99. Humboldt, Wilhelm. "Ber Das Vergleichende Sprachstudium in Beziehung Auf Die Verschiedenen Epochen Der Sprachentwicklung." Accessed September 17, 2021. <https://www.worldcat.org/title/uber-das-vergleichende-sprachstudium-in-beziehung-auf-die-verschiedenen-epochen-der-sprachentwicklung/oclc/494584671>.

100. "Idiom Origins - Rub of the Green - History of Rub of the Green." Origins of Idioms Archive. Accessed November 5, 2021. <https://idiomorigins.org/origin/rub-of-the-green>.

101. "Idiom Origins - Whited Sepulchre - History of Whited Sepulchre." Origins of Idioms Archive. Accessed October 22, 2021. <https://idiomorigins.org/origin/whited-sepulchre>.

102. "Meaning of The Color Blue |." Bourn Creative. Accessed November 19, 2021. <https://www.bourncreative.com/meaning-of-the-color-blue/>.

103. "Meaning of The Color Yellow |." Bourn Creative. Accessed October 29, 2021. <https://www.bourncreative.com/meaning-of-the-color-yellow/>.

104. Normand, Nicole. "Blue Haired Ladies." Portable Press. Accessed December 10, 2021. <https://www.portablepress.com/blog/2014/10/ask-uncle-john-anything-blue-haired-ladies/>.

105. "Not so Green as Youre Cabbage-looking." World Wide Words. Accessed November 1, 2021. <https://www.worldwidewords.org/qa/qa-gre7.htm>.

106. O'Connor, Joseph, and John Seymour. "Introducing NLP : Psychological Skills for Understanding and Influencing People." INTRODUCING NLP PSYCHOLOGICAL SKILLS FOR UNDERSTANDING AND INFLUENCING PEPOLE PDF. Accessed December 14, 2021. <http://surl.li/bdupt>.

107. "Origin of the of the Phrase "feeling Blue"." English Language & Usage Stack Exchange. Accessed November 19, 2021. <https://english.stackexchange.com/questions/41804/origin-of-the-of-the-phrase-feeling-blue>.

108. "Oxford Languages and Google - English." Oxford Languages. Accessed October 25, 2021. <https://languages.oup.com/google-dictionary-en/>.

109. "Pink Elephants." Historically Speaking. Accessed December 15, 2021. <https://idiomation.wordpress.com/2014/03/05/pink-elephants/>.

110. "PINK TAX (noun) Definition and Synonyms: Macmillan Dictionary." Macmillan Dictionary. Accessed December 22, 2021. <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/pink-tax>.
111. "Pink-collar." Cambridge Dictionary. Accessed December 23, 2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pink-collar>.
112. Popik, Barry. "Barry Popik." The Big Apple. Accessed November 10, 2021. https://www.barrypopik.com/index.php/new_york_city/entry/as_sure_as_god_made_little_green_apples.
113. "Purple Patch." The Free Dictionary. Accessed December 11, 2021. [https://idioms.thefreedictionary.com/purple patch](https://idioms.thefreedictionary.com/purple+patch).
114. "Red-Headed Step Child." A Good Scottish Name. Accessed October 25, 2021. <http://agoodscottishname.blogspot.com/2010/10/red-headed-step-child.html>.
115. Reid, Whitelaw. "Black Twitter 101: What Is It? Where Did It Originate? Where Is It Headed?" UVAToday. Accessed October 5, 2021. <https://news.virginia.edu/content/black-twitter-101-what-it-where-did-it-originate-where-it-headed>.
116. Ridley, John. "A True Champion Vs. The 'Great White Hope'." NPR. Accessed October 12, 2021. <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=128245468>.
117. Sapir, Edward, and Benjamin Lee Whorf. "Sapir–Whorf Hypothesis." <https://www.sciencedirect.com/topics/psychology/sapir-whorf-hypothesis>. Accessed September 20, 2021.
118. "Show the White Feather Definition & Meaning." Dictionary.com. Accessed October 20, 2021. <https://www.dictionary.com/browse/show--the--white--feather>.
119. Smith, Logan Pearsall. Words and Idioms; Studies in the English Language. Accessed September 17, 2021. <http://surl.li/becbh>.

120. "Talk A Blue Streak." Idioms Online. Accessed January 19, 2022. <https://www idioms online /talk-a-blue-streak>.
121. "The Meaning and Origin of the Expression: The Pot Calling the Kettle Black." The Phrase Finder. Accessed October 8, 2021. <https://www.phrases.org.uk/meanings/the-pot-calling-the-kettle-black.html>.
122. "The Times & The Sunday Times." The Times & The Sunday Times. Accessed December 1, 2021. <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article568223.ece>.
123. Tréguer, Pascal. "Meaning and Origin of the Term 'éminence Grise'." Word Histories. Accessed January 9, 2022. <https://wordhistories.net/2019/07/24/eminence-grise/>.
124. Vuleta, Christina. "A Pink Wave: The Record Number Of Women Heading To Congress Include Fighters, Founders And First-Timers." Forbes. Accessed December 23, 2021. <https://www.forbes.com/sites/christinavuleta/2018/11/07/a-pink-wave-the-record-number-of-women-heading-to-congress-include-fighters-founders-and-first-timers/?sh=6a29375c9873>.
125. "Wearing the Green Willow Explanation, Meaning, Origin - The Biggest Idioms Dictionary." Your Idioms. Accessed November 3, 2021. <https://www.youridioms.com/en/idiom/wearing-the-green-willow>.
126. Weisgerber, Leo. "Muttersprache Und Geistesbildung." Accessed November 17, 2021. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/if-1931-0107/html>.
127. "What Are Basic Color Names." The Land of Color. Accessed November 2, 2021. <https://thelandofcolor.com/11-basic-color-names/>.
128. "What Does Between the Devil and the Deep Blue Sea Mean?" Writing Explained. Accessed November 27, 2021. <https://writingexplained.org/idiom-dictionary/between-the-devil-and-the-deep-blue-sea>.

129. "What Does Green with Envy Mean?" Writing Explained. Accessed November 30, 2021. <https://writingexplained.org/idiom-dictionary/green-with-envy>.
130. "What Does In The Black Mean?" Writing Explained. Accessed November 03, 2021. <https://writingexplained.org/idiom-dictionary/in-the-black>.
131. "What Does White On Rice Mean?" Writing Explained. Accessed October 20, 2021. <https://writingexplained.org/idiom-dictionary/white-on-rice>.
132. "What Is the Origin of the Myth That the Moon Is Made from Green Cheese?" Quora. Accessed November 5, 2021. <https://www.quora.com/What-is-the-origin-of-the-myth-that-the-Moon-is-made-from-green-cheese>.
133. "What Is the Origin of the Phrase "red Alert"?" Quora. Accessed October 27, 2021. <https://www.quora.com/What-is-the-origin-of-the-phrase-red-alert>.
134. "What's The Color Of Your Collar? Know Your Job Classification Here." ECompareMo.com. Accessed October 5, 2021. <https://www.ecomparemo.com/info/whats-the-color-of-your-collar-find-out-your-job-classification-here>.
135. "Where Did the Saying "white Knuckle It" Come From?" Quora. Accessed October 18, 2021. <https://www.quora.com/Where-did-the-saying-white-knuckle-it-come-from>.
136. "Where Did the Term "red-headed Stepchild" Come From?" Quora. Accessed October 25, 2021. <https://www.quora.com/Where-did-the-term-red-headed-stepchild-come-from>.
137. "White Paper." Cambridge Dictionary. Accessed October 16, 2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/white-paper>.
138. "White Van Man." Cambridge Dictionary. Accessed October 15, 2021. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/white-van-man>.
139. "White Wedding." Cambridge Dictionary. Accessed October 15, 2021. <http://surl.li/bdnfm>.

140. Why "Yellow" Can Mean "Cowardly." Today I Found Out. Accessed October 29, 2021. <http://www.todayifoundout.com/index.php/2017/02/yellow-can-mean-cowardly/>.

141. "Why Are Reveries Sometimes Called "brown" Studies?" English Language & Usage Stack Exchange. Accessed December 25, 2021. <https://english.stackexchange.com/questions/34277/why-are-reveries-sometimes-called-brown-studies>.

142. "Why Do We Say 'white Elephant'?" HistoryExtra. Accessed October 19, 2021. <https://www.historyextra.com/period/victorian/why-do-we-say-white-elephant/>.

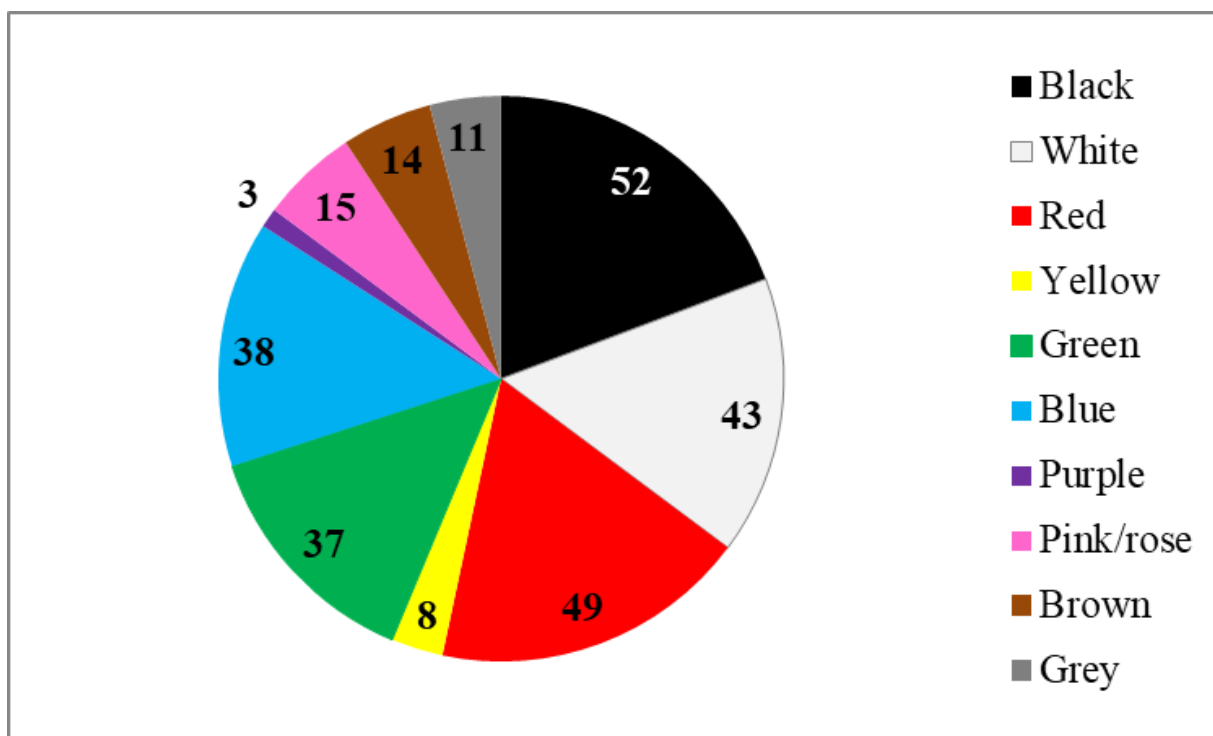
143. "Why Does One Scream Blue Murder?" English Language & Usage Stack Exchange. Accessed November 22, 2021. <https://english.stackexchange.com/questions/8875/why-does-one-scream-blue-murder>.

144. Wierzbicka, Anna. "Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction." Accessed October 01, 2021. <https://vdocuments.mx/anna-wierzbicka-cross-cultural-pragmatics.html>.

145. "Wigs on the Green." World Wide Words. Accessed November 3, 2021. <https://www.worldwidewords.org/qa/qa-wig1.htm>.

146. "Yellow Journalism." Etymology. Accessed October 29, 2021. [https://www.etymonline.com/word/yellow journalism](https://www.etymonline.com/word/yellow%20journalism).

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

Глосарій

BLACK

№	Фразеологізм	Переклад
1.	not be as black as you are painted	не такий страшний чорт, як його малюють
2.	as black as a raven	чорний, як ворон
3.	as black as a raven's feather	чорний, як ворон
4.	as black as a a raven's wing	чорний, як ворон
5.	as black as a skillet	чорний, як каглянка
6.	as black as a sweep	чорний, як сажа
7.	as black as coal	чорний як вігулля

8.	as black as ink	чорний як чорнило
9.	as black as night	чорний як ніч
10.	as black as the ace of spades	чорний як піковий туз
11.	as black as the devil	чорний, як чорт
12.	as black as thunder	чорніше хмари
13.	a black mark beside one's name	клеймо
14.	a black spot	згубне місце
15.	a/the black sheep	паршива вівця, ганьба родини
16.	as clear as black and white	чітко і ясно
17.	back/beyond of the black stump	по «той бік», на краю світу, у чорта на куличках
18.	be in the black	фінансово успішний, прибутковий
19.	black book	в немилості
20.	black box	чорний ящик
21.	black eye	синець під оком
22.	black gold	чорне золото, нафта
23.	black hat	зłodій, хакер
24.	black hole	чорна діра
25.	black list	чорний список
26.	black look	злісний погляд
27.	black magic	чорна, зла магія
28.	Black Maria	тюремна карета, «чорний ворон»
29.	black market	чорний, нелегальний ринок
30.	black out	вимикати освітлення, затемнювати
31.	black rider	голод
32.	black-tie event	офіційний (формальний) захід

33.	Black Twitter	«чорний Твіттер»
34.	black up	маскуватися
35.	black-and-blue	бути побитим (у синцях)
36.	black-collar worker	чорний комірець
37.	blackfishing	блекфішинг
38.	black-hearted	злісний
39.	black-silk barge	повна жінка
40.	early black	пільма
41.	little black book	чорна книга, яка перераховує осіб, які не допускаються для участі в чому-небудь, часто внаслідок поганої репутації
42.	look black	справи кепські
43.	of the blackest dye	запеклий, до мозку кісток
44.	pot is calling the kettle black	чия б гарчала, а твоя б мовчала
45.	pretend/say (that) black is white	видавати біле за чорне
46.	put down in black and white	записати щось чорним по білому
47.	the black dog	поганий настрій, смуток, нудьга, іпохондрія
48.	the new black	модний, трендовий колір
49.	a black eye	синець під оком
50.	two black do not make a white	чужий гріх свого не спокутує
51.	black-browed	похмурий
52.	black soul	підступна людина

WHITE

№	Фразеологізм	Переклад
---	--------------	----------

1.	as white as a ghost	білий, наче привид
2.	as white as a sheet	білий наче полотно
3.	as white as snow	білий як сніг
4.	a white Christmas	сніжне Різдво
5.	a white elephant	марна трата грошей, обтяжливе майно
6.	a white knight	«білий лицар», рятівник
7.	a white lie	брехня на благо
8.	a whited sepulcher	лицемір
9.	as the white on rice	як банний лист
10.	big white chief	великий бос, начальник
11.	bleed white	обдерти як липку
12.	blue and white	поліція
13.	great white hope	той, що подає надію
14.	hang out a/the white flag	здаватися
15.	hit the white	точно, «в яблучко»
16.	lily-white	чистий; бездоганний; білий як лілія
17.	mark something with a white stone	відзначити день і т. п. як особливо вдалий, щасливий
18.	men in white coats	психіатри чи працівники псих.лікарні
19.	pearly whites	білосніжний
20.	show the white feather	злякатися, виявити боягузтво
21.	talk on the big white phone	спустошувати шлунок
22.	the white man's burden	«тягар білої людини»
23.	white around the gills	блідий від страху або хвороби
24.	white flight	втеча білих (соціальний феномен, при якому біле забезпечене

		населення їде з певних районів міста, які потім заселяються переважно «кольоровими»)
25.	white hat	позитивний персонаж, хороший хлопець, герой
26.	white knuckle	той, що лоскочить нерви, напружений
27.	white magic	біла, світла магія
28.	white marriage	справжнє весілля (у церкві, біле плаття)
29.	white out	піддавати цензурі, викреслювати
30.	white paper	нормативний документ
31.	white sale	розпродаж постільної білизни, рушників, скатертин, серветок та інших текстильних виробів
32.	white trash	біле бидло
33.	white bread	білий хліб
34.	white-collar worker	білий комірць
35.	whiter than white	біліше за білий
36.	white-van man	людина з білим автофургоном. Це водій білого автофургона, який виконує різні доставки, перевезення і т. д. і який вважається часто безпідставно темною особистістю, грубіяном і дуже поганим водієм.
37.	a white crow	біла ворона
38.	white liver	малодушність, боягузтво
39.	white feather	боягузство

40.	as clear as black and white	чітко і ясно
41.	pretend/say (that) black is white	видавати біле за чорне
42.	put down in black and white	записати щось чорним по білому
43.	two black do not make a white	чужий гріх свого не спокутує

RED

№	Фразеологізм	Переклад
1.	as red as a beetroot	червоний, як буряк
2.	as red as a cherry	кров з молоком, рум'яний
3.	as red as a poppy	червоний, як мак
4.	as red as a rose	кров з молоком, рум'яний
5.	as red as a turkey-cock	червоний, як індик
6.	as red as blood	червоний, як кров
7.	a red rag to a bull	провокація
8.	catch red-handed	зловити на місці злочину
9.	give the red-carpet treatment	поводитись до когось особливо
10.	go red	почервоніти від збентеження
11.	in the red	у боргах
12.	neither fish, flesh, nor good red herring	ні риба ні м'ясо
13.	not worth a red cent	ламаного гроша не вартий
14.	on red alert	бути в стані повної боєготовності
15.	ears are red	бути зніяковілим
16.	out of the red	вилізти з боргів
17.	paint the town red	бешкетувати, гучно веселитися
18.	raise a red flag	подавати сигнал тривоги
19.	red flag	тривожна ознака
20.	red herring	відволікаючий маневр; хибний слід

21.	red hot	нагрітий до червоного жару; гарячий; полум'яний; розпалений; палкий, цікавий
22.	red in the face	збентежений, розгублений
23.	red in tooth and claw	дикий та агресивний
24.	red ink	збиток, заборгованість
25.	red man	індіанець
26.	red meat	червоне м'ясо,
27.	red meat rhetoric	провокаційні промови політичних кандидатів
28.	Red rider	Війна, другий вершник Апокаліпсису
29.	red tape	канцелярщина; бюрократичний; бюрократизм; бюрократичні процедури
30.	red-headed stepchild	вигнанець, той, якого всі задирають
31.	red-letter day	щасливий, пам'ятний день
32.	redneck	реднек, «село» (зазвичай бідний фермер з півдня США)
33.	roll out the red carpet	поводитись до когось особливо
34.	run a red light	поїхати на червоне світло
35.	see the red mist	розлютитися
36.	see red	розлютитися
37.	the red carpet	червона доріжка
38.	let the red mist descend	розлютитися
39.	the red-light district	квартал червоних ліхтарів
40.	red lamp	червоний ліхтар (знак будинку розпусти)
41.	to throw red meat	провокувати

42.	as red as a lobster	червоний, як рак
43.	as red as fire	червоний, як вогонь
44.	Red Book	Червона книга
45.	Red Lists	Червоні списки
46.	red cent	ламаний гріш
47.	not to care a red cent	зовсім не цікавитись
48.	not to give a red cent	зовсім не цінувати
49.	not to have a red cent	зовсім не мати грошей

YELLOW

№	Фразеологізм	Переклад
1.	yellow journal	жовта преса
2.	yellow sheet	жовта преса
3.	yellow back	нахил до віроломства, боягузтва
4.	a yellow streak	нахил до віроломства, боягузтва
5.	yellow-belly	боягуз
6.	to turn yellow	злякатися
7.	yellow dog	підла, боягузлива, нікчемна людина
8.	yellow alert	сигнал повітряної тривоги

GREEN

№	Фразеологізм	Переклад
1.	(as) green as grass	некваліфікований, недосвідчений
2.	(one) is not as green as (one) is cabbage-looking	не такий вже і наївний
3.	believe that the moon is made of green cheese	вірити у вигадки
4.	be green	зелений, некваліфікований, недосвідчений

5.	eat (one's) greens	їсти овочі
6.	give the green light to (someone or something)	давати зелене світло, дозволяти
7.	go green	ставати екосвідомим
8.	on God's green earth	у всьому світі
9.	green about the gills	мати хворий вигляд
10.	green as a gooseberry	некваліфікований, недосвідчений
11.	green fingers	бути вмілим садівником
12.	green folding	гроші (паперові)
13.	green hand	новачок; недосвідчена людина,
14.	green labor	некваліфікована робоча сила
15.	green paper	паперові гроші, особливо у великих розмірах.
16.	green room	акторське фойє (як правило, біля виходу на сцену)
17.	green shoots	ознаки відновлення
18.	green state	держава, яка вважається екорациональною
19.	green stuff	овочі, зелень
20.	green thumb	бути вмілим садівником
21.	green with envy	готовий лопнути від заздрості
22.	greenback	купюра в 1 долар
23.	green-eyed monster	ревнощі, заздрість
24.	greenhorn	новачок; недосвідчена людина,
25.	greenwash	відмивати гроші
26.	long green	гроші
27.	rub of the green	вдача в діяльності або спорті
28.	sure as God made little green	напевно, справа вірна, сумніватися не

	apples	ДОВОДИТЬСЯ
29.	wear the green willow	сумувати за коханим
30.	wigs on the green	бійка
31.	a green wound is soon healed	до весілля загоїться
32.	green wound	свіжа рана
33.	in the green tree	під час розквіту, процвітання
34.	in the green wood	у розквіті сил
35.	green old age	здорова або щаслива старість
36.	green energy	«зелена енергія», екологічно чиста
37.	green power	енергія

BLUE

№	Фразеологізм	Переклад
1.	blue blood	«блакитна кров», аристократичне походження
2.	once in a blue moon	коли-не-коли, дуже рідко
3.	black and blue	побитий (у синцях)
4.	to be/to feel blue	нудьгувати, сумувати
5.	blue in the face	сперечатися до посиніння, до знемоги, багряний від гніву, напруги
6.	out of the blue	несподівано, як грім серед ясного неба
7.	a blue-eyed boy	улюбленець, фаворит
8.	to blue pencil	цензурувати або обмежити інформацію
9.	blue collar	блакитний комірець, представник робітничих професій
10.	blue hair	літня жінка
11.	men/boys in blue	поліція

12.	to look through blue glasses	дивитися на все песимістично, бачити все у непривабливому світлі
13.	to burn with a low blue flame	тихо люто злитися, кипіти від сказу
14.	clear as the sky is blue	ясно як білий (як божий) день
15.	be in a blue funk	у панічному стані, сумний, у депресії
16.	between the devil and the deep blue sea	між двох вогнів
17.	blue and white	поліція
18.	blue screen of death	синій екран смерті
19.	blue suits	поліція
20.	blue-sky research	дослідження, що проводяться без конкретної цілі чи застосування.
21.	a bolt from the blue	як грім серед ясного неба
22.	come out of a/the clear blue sky	з ясного неба
23.	disappear into the blue	безслідно зникнути
24.	have a blue fit	розлютитися
25.	blue fear	страх; паніка; розгубленість
26.	blue around the gills	виглядати хворим, п'яний
27.	blue chip	національно визнана, що добре зарекомендувала себе та фінансово стійка компанія
28.	blue-sky thinking	творче неупереджене, нестандартне мислення, витання у хмарах
29.	hoist the blue peter	йти, покидати
30.	scream blue murder	кричати на все горло, репетувати
31.	talk a blue streak	говорити як заведений
32.	blue ribbon	висока нагорода, головний приз
33.	like a blue streak	блискавично, дуже швидко

34.	a blue stocking	«синя панчоха», педантка
35.	till all is blue	до крайності, до межі
36.	drink till all's blue	допитися до білої гарячки
37.	blue rose	«блакитна троянда», щось недосяжне
38.	priest of the blue bag	адвокат

PURPLE

№	Фразеологізм	Переклад
1.	a purple patch	краще місце в літературному творі
2.	born in (or to) the purple	бути знатного роду
3.	to marry into the purple	взяти шлюб з членом королівської сім'ї

PINK/ROSE

№	Фразеологізм	Переклад
1.	to see everything through rose-coloured spectacles	бачити все в рожевому світлі
2.	to take a rosy view of smth.	оптимістично дивитися на щось
3.	be tickled pink	дуже радий
4.	rosy in the garden	усе гаразд
5.	the pink of health	здоровий на вигляд
6.	in the pink	у розквіті сил, у чудовому стані здоров'я
7.	pink slip	повідомлення про звільнення
8.	pink elephants/spiders	галюцинації, спричинені вживанням наркотиків або алкоголю
9.	the pink of perfection	верх досконалості
10.	pink tea	званий чай

11.	paint/strike me pink	щоб мене лиха година побила
12.	pink it and shrink it	зменшити та зробити рожевим
13.	pink tax	«рожевий податок», прихована націнка на жіночий асортимент
14.	pink wave	велика кількість жінок-кандидатів на політичні посади протягом певних виборів або сплеск виборців, які підтримують жінок-кандидатів
15.	pink-collar	рожевий комірець, представниця суто «жіночої» професії

BROWN

№	Фразеологізм	Переклад
1.	in a brown study	у (похмурому) роздумі; у міркуванні, у глибокій замисленості
2.	browned	розлючений
3.	browned off	розлючений
4.	brown nose	підлабузнюватися, підлабузник
5.	brown bottle flu	похмілля
6.	brown out	згасити світло
7.	brown energy	виробництво електроенергії із традиційних джерел
8.	brown power	виробництво електроенергії із традиційних джерел
9.	brown thumb	важка рука або невмілий садівник
10.	do (something) up brown	робити ґрунтовно або надійно
11.	as brown as a berry	зовсім темний, дуже загорілий, шоколадного кольору

12.	brown bread	хліб з непросіяної муки
13.	brown bagger	людина, що носить із собою обід на роботу або заняття
14.	brown bagging	звичка носити обід на роботу або заняття

GREY

№	Фразеологізм	Переклад
1.	grey area	незрозуміла\невизначена ситуація
2.	grey matter	сіра речовина головного мозку
3.	little grey cells	клітини сірої речовини
4.	all cats are grey in the dark	уночі всі коти сірі
5.	as grey as lead	сірий, як свинець
6.	as grey as a bats wing	сірий, як миша
7.	grey hair	сивина
8.	grey eminence	сірий кардинал
9.	grey suits	тіньова опозиція
10.	grey power	«влада сивих»
11.	men in grey suits	тіньова опозиція

ДОДАТОК В

Класифікація за способом перекладу

1) Повний фразеологічний еквівалент

1.	as black as a raven	чорний, як ворон
2.	as black as a sweep	чорний, як саж
3.	as black as coal	чорний як вігулля
4.	as black as ink	чорний як чорнило
5.	as black as night	чорний як ніч

6.	as black as the ace of spades	чорний як піковий туз
7.	black box	чорний ящик
8.	black hole	чорна діра
9.	black list	чорний список
10.	black look	злісний погляд
11.	black market	чорний, нелегальний ринок
12.	put down in black and white	записати щось чорним по білому
13.	as white as a ghost	білий, наче привид
14.	as white as a sheet	білий наче полотно
15.	as white as snow	білий як сніг
16.	a white knight	«білий лицар», рятівник
17.	whiter than white	біліше за білий
18.	white bread	білий хліб
19.	white magic	біла, світла магія
20.	a white crow	біла ворона
21.	as red as a beetroot	червоний, як буряк
22.	as red as a poppy	червоний, як мак
23.	as red as a turkey-cock	червоний, як індик
24.	as red as blood	червоний, як кров
25.	red meat	червоне м'ясо
26.	as red as fire	червоний, як вогонь
27.	Red book	Червона книга
28.	Red lists	Red lists
29.	the red-light district	квартал червоних ліхтарів
30.	blue blood	«блакитна кров», аристократичне походження
31.	a blue stocking	«синя панчоха», педантка
32.	be green	зелений, некваліфікований,

		недосвідчений
33.	give the green light to (someone or something)	давати зелене світло, дозволяти
34.	green energy/power	«зелена енергія», екологічно чиста енергія
35.	as grey as lead	сірий, як свинець
36.	black gold	чорне золото, нафта
37.	the white man's burden	«Тягар білої людини»

2) Частковий фразеологічний еквівалент

1.	not be as black as you are painted	не такий страшний чорт, як його малюють
2.	as black as a raven's feather	чорний, як ворон
3.	as black as a a raven's wing	чорний, як ворон
4.	as black as a skillet	чорний, як каглянка
5.	as black as thunder	чорніше хмари
6.	a black mark beside (one's) name	клеймо
7.	black look	злісний погляд
8.	as black as the devil	чорний, як чорт
9.	pretend/say (that) black is white	видавати біле за чорне
10.	a white Christmas	сніжне Різдво
11.	big white chief	великий бос, начальник
12.	lily-white	чистий; бездоганний; білий як лілія
13.	great white hope	той, що подає надію
14.	white flight	втеча білих
15.	as red as a lobster	червоний, як рак
16.	neither fish, flesh, nor good red herring	ні риба ні м'ясо

17.	not worth a red cent	ламаного гроша не вартий
18.	not to care a red cent	зовсім не цікавитись
19.	not to have a red cent	зовсім не мати грошей
20.	run a red light	поїхати на червоне світло
21.	the red carpet	червона доріжка
22.	go red	почервоніти від збентеження
23.	out of the blue	несподівано; як грім серед ясного неба
24.	a bolt from the blue	як грім серед ясного неба
25.	blue fear	страх; паніка; розгубленість
26.	come out of a/the clear blue sky	з ясного неба
27.	yellow journal	жовта преса
28.	yellow sheet	жовта преса
29.	green wound	свіжа рана
30.	eat (one's) greens	їсти овочі
31.	green state	Держава, яка вважається екорациональною
32.	a green wound is soon healed	до весілля загоїться
33.	to greenwash	відмивати гроші
34.	green old age	здорова або щаслива старість
35.	to see everything through rose-coloured spectacles	бачити все в рожевому світлі
36.	brown bread	хліб з непросіяної муки
37.	all cats are grey in the dark	уночі всі коти сірі
38.	as grey as a bats wing	сірий, як миша
39.	grey matter	grey matter
40.	little grey cells	клітини сірої речовини
41.	grey eminence	сірий кардинал

3) Калькування

1.	Black Twitter	«чорний Твіттер»
2.	blackfishing	блекфішинг
3.	black-collar worker	чорний комірець
4.	white-collar worker	білий комірець
5.	red lamp	червоний ліхтар (знак будинку розпусти)
6.	blue screen of death	синій екран смерті
7.	blue collar	блакитний комірець, представник робітничих професій
8.	pink it and shrink it	зменшити та зробити рожевим
9.	pink-collar	рожевий комірець, представниця суто «жіночої» професії
10.	grey power	«влада сивих»

4) Описовий переклад

1.	a black spot	згубне місце
2.	a/the black sheep	паршива вівця, ганьба родини
3.	as clear as black and white	чітко і ясно
4.	back/beyond of the black stump	по «той бік», на краю світу, у чорта на куличках
5.	be in the black	фінансово успішний, прибутковий
6.	black book	в немилості
7.	black eye	синець під оком
8.	Black Maria	тюремна карета, «чорний ворон»
9.	black out	вимикати освітлення, затемнювати
10.	black rider	ГОЛОД

11.	black-tie event	офіційний (формальний) захід
12.	black up	маскуватися
13.	black-and-blue	бути побитим (у синцях)
14.	black-hearted	злісний
15.	black-silk barge	повна жінка
16.	early black	пільма
17.	little black book	чорна книга, яка перераховує осіб, які не допускаються для участі в чому-небудь, часто внаслідок поганої репутації
18.	look black	справи кепські
19.	of the blackest dye	запеклий, до мозку кісток
20.	pot is calling the kettle black	Чия б гарчала, а твоя б мовчала.
21.	the black dog	поганий настрій, смуток, нудьга, іпохондрія
22.	the new black	модний, трендовий колір
23.	a black eye	синець під оком
24.	two black do not make a white	чужий гріх свого не спокутує
25.	black-browed	похмурий
26.	black soul	підступна людина
27.	a white elephant	марна трата грошей, обтяжливе майно
28.	a whited sepulcher	лицемір
29.	as the white on rice	як банний лист
30.	bleed white	обдерти як липку
31.	blue and white	поліція
32.	hang out a/the white flag	здаватися
33.	hit the white	точно, «в яблучко»

34.	mark something with a white stone	відзначити день і т. п. як особливо вдалий, щасливий
35.	men in white coats	Психіатри чи працівники псих.лікарні
36.	pearly whites	білосніжний
37.	show the white feather	злякатися, виявити боягузтво
38.	talk on the big white phone	спустошувати шлунок
39.	white around the gills	блідий від страху або хвороби
40.	white hat	позитивний персонаж, хороший хлопець, герой
41.	white knuckle	той, що лоскочить нерви, напружений
42.	white marriage	справжнє весілля (у церкві, біле плаття)
43.	white out	піддавати цензурі, викреслювати
44.	white paper	нормативний документ
45.	white sale	розпродаж постільної білизни, рушників, скатертин, серветок та інших текстильних виробів
46.	white trash	біле бидло
47.	white-van man	людина з білим автофургоном
48.	white liver	малодушність, боягузтво
49.	white feather	боягузство
50.	as red as a cherry	кров з молоком, рум'яний
51.	as red as a rose	
52.	a red rag to a bull	провокація
53.	catch red-handed	зловити на місці злочину
54.	give the red-carpet treatment	поводитись до когось особливо

55.	in the red	у боргах
56.	on red alert	бути в стані повної боєготовності
57.	ears are red	бути зніяковілим
58.	out of the red	вилізти з боргів
59.	paint the town red	бешкетувати, гучно веселитися
60.	raise a red flag	подавати сигнал тривоги
61.	red flag	тривожна ознака
62.	red herring	відволікаючий маневр; хибний слід
63.	red hot	нагрітий до червоного жару; гарячий; полум'яний; розпалений; палкий, цікавий
64.	red in tooth and claw	дикий та агресивний
65.	red ink	збиток, заборгованість
66.	red man	індіанець
67.	red meat rhetoric	провокаційні промови політичних кандидатів
68.	Red rider	Війна, другий вершник Апокаліпсису
69.	red tape	канцелярщина; бюрократичний; бюрократизм; бюрократичні процедури
70.	red-headed stepchild	вигнанець, той, якого всі задирають
71.	red-letter day	щасливий, пам'ятний день
72.	redneck	реднек, «село», (зазвичай бідний фермер з півдня США)
73.	roll out the red carpet	поводитись до когось особливо
74.	see the red mist	розлютитися
75.	see red	розлютитися

76.	the red carpet	червона доріжка
77.	let the red mist descends	розлютитися
78.	to throw red meat	провокувати
79.	red cent	ламаний гріш
80.	not to care a red cent	зовсім не цікавитись
81.	once in a blue moon	коли-не-коли, дуже рідко
82.	to be/to feel blue	нудьгувати, сумувати
83.	blue in the face	(сперечатися) до посиніння, до знемоги
84.	a blue-eyed boy	улюбленець, фаворит
85.	to blue pencil	цензурувати або обмежити інформацію
86.	blue hair	літня жінка
87.	men/boys in blue	поліція
88.	to look through blue glasses	дивитися на все песимістично, бачити все у непривабливому світлі
89.	to burn with a low blue flame	тихо люто злитися, кипіти від сказу
90.	clear as the sky is blue	Ясно як білий (як божий) день
91.	be in a blue funk	у панічному стані, сумний, у депресії
92.	between the devil and the deep blue sea	між двох вогнів
93.	blue and white	поліція
94.	blue suits	
95.	blue-sky research	дослідження, що проводяться без конкретної цілі чи застосування.
96.	have a blue fit	розлютитися
	blue around the gills	виглядати хворим, п'яний

97.	blue chip	національно визнана, що добре зарекомендувала себе та фінансово стійка компанія
98.	blue-sky thinking	творче неупереджене, нестандартне мислення, витання у хмарах
99.	hoist the blue peter	йти, покидати
100.	scream blue murder	кричати на все горло, репетувати
101.	talk a blue streak	говорити як заведений
102.	blue ribbon	висока нагорода, головний приз
103.	like a blue streak	блискавично, дуже швидко
104.	blue around the gills	виглядати хворим, п'яний
105.	blue chip	це національно визнана, що добре зарекомендувала себе та фінансово стійка компанія
106.	blue-sky thinking	творче неупереджене, нестандартне мислення, витання у хмарах
107.	hoist the blue peter	йти, покидати
108.	scream blue murder	кричати на все горло, репетувати
109.	talk a blue streak	говорити як заведений
110.	blue ribbon	висока нагорода, головний приз
111.	like a blue streak	блискавично, дуже швидко
112.	till all is blue	до крайності, до межі
113.	drink till all's blue	допитися до білої гарячки
114.	blue rose	«блакитна троянда», щось недосяжне
115.	priest of the blue bag	адвокат
116.	yellow back	нахил до віроломства, боягузтва
117.	a yellow streak	нахил до віроломства, боягузтва

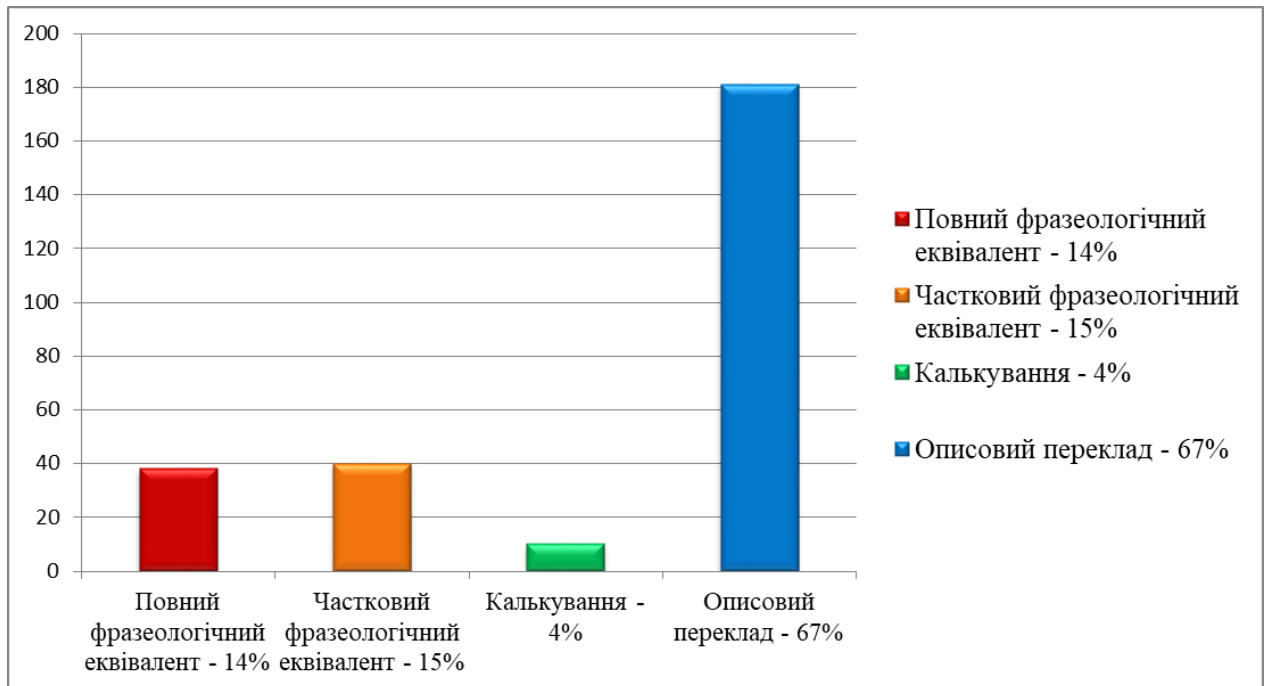
118.	yellow-belly	боягуз
119.	to turn yellow	злякатися
120.	yellow dog	підла, боягузлива, нікчемна людина
121.	yellow alert	сигнал повітряної тривоги
122.	as green as grass	некваліфікований, недосвідчений
123.	(one) is not as green as (one) is cabbage-looking	не такий вже і наївний
124.	believe that the moon is made of green cheese	вірити у вигадки
125.	go green	ставати екосвідомим
126.	on God's green earth	у всьому світі
127.	green about the gills	мати хворий вигляд
128.	green as a gooseberry	некваліфікований, недосвідчений
129.	green fingers	бути вмілим садівником
130.	green folding	гроші (паперові)
131.	green hand	новачок; недосвідчена людина,
132.	green labor	некваліфікована робоча сила
133.	green paper	паперові гроші, особливо у великих розмірах
134.	green room	акторське фойє (як правило, біля виходу на сцену)
135.	green shoots	ознаки відновлення
136.	green stuff	овочі, зелень
137.	green thumb	бути вмілим садівником
138.	green with envy	готовий лопнути від заздрості
139.	greenback	купюра в 1 долар
140.	green-eyed monster	ревнощі, заздрість
141.	greenhorn	новачок; недосвідчена людина,

142.	long green	гроші
143.	rub of the green	вдача в діяльності або спорті
144.	sure as God made little green apples	напевно, справа вірна, сумніватися не доводиться
145.	wear the green willow	сумувати за коханим
146.	wigs on the green	бійка
147.	in the green tree	під час розквіту, процвітання
148.	in the green wood	у розквіті сил
149.	a purple patch	краще місце в літературному творі
150.	born in (or to) the purple	бути знатного роду
151.	to marry into the purple	взяти шлюб з членом королівської сім'ї
152.	pink tax	«рожевий податок», прихована націнка на жіночий асортимент
153.	pink wave	велика кількість жінок-кандидатів на політичні посади протягом певних виборів або сплеск виборців, які підтримують жінок-кандидатів
154.	to take a rosy view of smth.	оптимістично дивитися на щось
155.	be tickled pink	дуже радий
156.	rosy in the garden	усе гаразд
157.	the pink of health	здоровий на вигляд
158.	in the pink	у розквіті сил, у чудовому стані здоров'я
159.	pink slip	повідомлення про звільнення
160.	pink elephants/spiders	галюцинації, спричинені вживанням наркотиків або алкоголю
161.	the pink of perfection	верх досконалості

162.	pink tea	званий чай
163.	paint/strike me pink	щоб мене лиха година побила
164.	in a brown study	у (похмурому) роздумі; у міркуванні, у глибокій замисленості
165.	browned	розлючений
166.	browned off	розлючений
167.	brown nose	підлабузнюватися, підлабузник
168.	brown bottle flu	похмілля
169.	brown out	згасити світло
170.	brown energy	виробництво електроенергії із традиційних джерел
171.	brown power	виробництво електроенергії із традиційних джерел
172.	brown thumb	важка рука або невмілий садівник
173.	do (something) up brown	робити ґрунтовно або надійно
174.	as brown as a berry	зовсім темний, дуже загорілий, шоколадного кольору
175.	brown bagger	людина, що носить із собою обід
176.	brown bagging	звичка носити обід із собою
177.	grey area	незрозуміла\невизначена ситуація
178.	grey suits	тіньова опозиція
179.	men in grey suits	тіньова опозиція
180.	red in the face	збентежений, розгублений
181.	disappear into the blue	безслідно зникнути

ДОДАТОК Г

Класифікація за способом перекладу (графік)

SUMMARY

Qualification paper: 117 p., 2 diagrams, 14 tables, 146 sources.

The object of the research is the concept of color as an element of the picture of the world.

The subject of the research is the specifics of translating English phraseological coloronyms into Ukrainian.

The purpose of the research is to investigate the role of the concept of color in the formation of the language picture of the world and to determine the features of translation and etymology of color concepts.

Methods of the research include generalization and critical analysis of the literature, techniques of conceptual analysis, analysis and interpretation of phraseology from a continuous sample.

The foreword describes the the state of the problem, specifies the objectives of the research.

The theoretical section presents the notion of "picture of the world", its types is studied, the concepts of "concept" and "color".

The practical section contains English phraseologisms from a continuous sample, their etymology and typology of the translation technique into Ukrainian.

The novelty of the diploma research is to identify the specifics of the transfer of meanings of phraseological units with color components when translating from English to Ukrainian.

The practical value of work is determined by the fact that the research materials can be used in the further research of the lexical implementation of the concept of color in Ukrainian and English, phraseology and in educational process.

Key words: PICTURE OF THE WORLD, CONCEPT, COLORONYM, COLOR CONCEPT, PHRASEOLOGICAL UNIT, EQUIVALENT, LOAN TRANSLATION, DESCRIPTIVE TRANSLATION.

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 117 с., 2 діаграми, 14 таблиць, 146 джерел.

Об'єкт дослідження: концепт колір як елемент картини світу.

Предмет дослідження: особливості перекладу англійських фразеологічних колоронімів українською мовою.

Мета дослідити роль концепту кольору у формуванні мовної картини світу і визначити особливості перекладу та етимологію концептів кольору.

Методи дослідження представлені узагальненням та критичним аналізом літератури, технікою концептуального аналізу, аналізом та інтерпретацією фразеологізмів із суцільної вибірки.

У **вступі** охарактеризований стан проблеми, конкретизовані завдання дослідження.

У **теоретичній частині** досліджується поняття «картина світу», її види, розглядаються поняття «концепт» та «колір».

У **практичній частині** проаналізовано англійські фразеологізми із суцільної вибірки, розглянуто їх етимологію та класифікацію відповідного перекладу українською мовою.

Теоретична новизна роботи полягає у виявленні специфіки передавання значень фразеологічних одиниць з колористичними компонентами при перекладі з англійської на українську мову.

Практичне значення дослідження полягає у використанні матеріалів даної роботи при подальшому вивченні лексичної реалізації концепту кольору в українській та англійській мовах, під час підготовки до занять, у процесі викладання англійської мови та при вивченні фразеології.

Ключові слова: КАРТИНА СВІТУ, КОНЦЕПТ, КОЛОРОНІМ, КОЛЬОРОКОНЦЕПТ, ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ, ЕКВІВАЛЕНТ, КАЛЬКУВАННЯ, ОПИСОВИЙ ПЕРЕКЛАД.

Введите текст:

...или загрузите файл:

Файл не выбран...

Выбрать файл...

Укажите год публикации: 2022 ▾

Выберите коллекции

Все

Рефераты

Авторефераты

Иностранные конференции

PubMed

Википедия

Российские конференции

Иностранные журналы

Российские журналы

Энциклопедии

Англоязычная википедия

Анализировать

Год публикации: 2022.

Оценка оригинальности документа - 86.04%

Процент условно корректных заимствований - 0.0%

Процент некорректных заимствований - 13.96%

Время выполнения: 21 с.

Документы из базы

Источники заимствования

В списке литературы	Источники заимствования
—	4.96%
—	2.88%
—	2.43%

1. Дипломная работа: Колороніми в структурі фразеологізмів в англійській мові (http://www.bestreferat.ru/files/33/bestreferat-163433.docx)

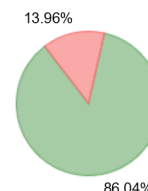
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/33/bestreferat-163433.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/33/bestreferat-163433.docx>)
 Показать заимствования (62)

2. Дипломная работа: Фразеологічні одиниці з компонентом "вода" в аспекті англо-українського перекладу (http://www.bestreferat.ru/files/13/bestreferat-217913.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/13/bestreferat-217913.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/13/bestreferat-217913.docx>)
 Показать заимствования (32)

3. Курсовая работа: Фразеологія англійської мови (http://www.bestreferat.ru/files/44/bestreferat-163244.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/44/bestreferat-163244.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/44/bestreferat-163244.docx>)
 Показать заимствования (31)

4. <u>Дипломная работа: Особливості використання ідіом</u> (http://www.bestreferat.ru/files/88/bestreferat-162688.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/88/bestreferat-162688.docx (http://www.bestreferat.ru/files/88/bestreferat-162688.docx)	—	1.5%
Показать заимствования (14)		
5. <u>Дипломная работа: Особливості фразеологізмів</u> (http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-212752.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-212752.docx (http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-212752.docx)	—	1.35%
Показать заимствования (15)		
6. <u>Дипломная работа: Особливості компаративних фразеологізмів</u> (http://www.bestreferat.ru/files/90/bestreferat-162690.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/90/bestreferat-162690.docx (http://www.bestreferat.ru/files/90/bestreferat-162690.docx)	—	1.34%
Показать заимствования (16)		
7. <u>Дипломная работа: Відтворення біблеїзмів при перекладі на українську мову</u> (http://www.bestreferat.ru/files/66/bestreferat-192866.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/66/bestreferat-192866.docx (http://www.bestreferat.ru/files/66/bestreferat-192866.docx)	—	1.31%
Показать заимствования (17)		
8. <u>Дипломная работа: Соціолінвальні параметри нової фразеології англійської мови</u> (http://www.bestreferat.ru/files/41/bestreferat-163041.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/41/bestreferat-163041.docx (http://www.bestreferat.ru/files/41/bestreferat-163041.docx)	—	1.3%
Показать заимствования (18)		
9. <u>Дипломная работа: Англійські та російські фразеологічні одиниці з сурядними сполучниками</u> (http://www.bestreferat.ru/files/27/bestreferat-179727.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/27/bestreferat-179727.docx (http://www.bestreferat.ru/files/27/bestreferat-179727.docx)	—	1.23%
Показать заимствования (18)		
10. <u>Курсовая работа: Переклад лінгвокультурологічно-маркованих одиниць на матеріалі англійської та української мови</u> (http://www.bestreferat.ru/files/86/bestreferat-211686.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/86/bestreferat-211686.docx (http://www.bestreferat.ru/files/86/bestreferat-211686.docx)	—	1.2%
Показать заимствования (14)		
11. <u>Дипломная работа: Визначення особливостей фразеологічного звороту на позначення характеру людини в українській та англійській мовах</u> (http://www.bestreferat.ru/files/17/bestreferat-201317.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/17/bestreferat-201317.docx (http://www.bestreferat.ru/files/17/bestreferat-201317.docx)	—	1.17%
Показать заимствования (18)		
12. <u>Дипломная работа: Фразеологізми як засіб образного мовлення молодших школярів</u> (http://www.bestreferat.ru/files/55/bestreferat-138155.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/55/bestreferat-138155.docx (http://www.bestreferat.ru/files/55/bestreferat-138155.docx)	—	1.01%
Показать заимствования (11)		
13. <u>Дипломная работа: Місце компаративного компонента у складі сучасних англійських фразеологізмів</u> (http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-209752.docx)		
Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат. http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-209752.docx (http://www.bestreferat.ru/files/52/bestreferat-209752.docx)	—	0.98%
Показать заимствования (10)		

14. Курсовая работа: Лінгвістичне наповнення концепту колір colour в українській та англій (http://www.bestreferat.ru/files/24/bestreferat-225824.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/24/bestreferat-225824.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/24/bestreferat-225824.docx>)
 Показать заимствования (13)

— 0.85%

15. Курсовая работа: Особливості перекладу фразеологічних одиниць сучасної німецької мови (http://www.bestreferat.ru/files/50/bestreferat-207450.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/50/bestreferat-207450.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/50/bestreferat-207450.docx>)
 Показать заимствования (11)

— 0.82%

16. Дипломная работа: Концепт "влада" в українські мовній картині світу (http://www.bestreferat.ru/files/21/bestreferat-213821.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/21/bestreferat-213821.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/21/bestreferat-213821.docx>)
 Показать заимствования (11)

— 0.75%

17. Дипломная работа: Американські фразеологізми (http://www.bestreferat.ru/files/08/bestreferat-179708.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/08/bestreferat-179708.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/08/bestreferat-179708.docx>)
 Показать заимствования (10)

— 0.69%

18. Дипломная работа: Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів у роботі над фразеологізмами (http://www.bestreferat.ru/files/89/bestreferat-137289.docx)

Год публикации: 2016. Тип публикации: реферат.
<http://www.bestreferat.ru/files/89/bestreferat-137289.docx> (<http://www.bestreferat.ru/files/89/bestreferat-137289.docx>)
 Показать заимствования (10)

— 0.65%

Дополнительно[Общеизвестные фрагменты](#)[Значимые оригинальные фрагменты](#)[Библиографические ссылки](#)[Искать в Интернете](#)